

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Maja PEČJAK

GOJENJE BONSAJEV

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Maja PEČJAK

GOJENJE BONSAJEV

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

GROWING BONSAI

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek Visokošolskega strokovnega študija agronomije, smer Hortikultura in je bilo opravljeno na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelka za agronomijo.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorja diplomskega dela imenovala doc. dr. Gregorja OSTERCA.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: doc. dr. Gregor OSTERC
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Aleksander ŠIFTAR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Maja PEČJAK

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 635.9:339.13(497.4) (043.2)
KG	okrasne rastline/bonsaji/gojenje/trženje/anketa
KK	AGRIS F01/E72
AV	PEČJAK Maja
SA	OSTERC, Gregor (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2008
IN	GOJENJE BONSAJEV
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	IX, 34, [5] str.,31 pregl., 33 sl., 2 pril., 10 vir.
IJ	sl
JJ	sl/en
AI	Z metodo spletnega anketiranja so bile izvedene raziskave o prodaji bonsajev pri nas. Želeli smo ugotoviti, ali so bonsaji pri nas tržno zanimivi, kako so s ponudbo zadovoljni kupci in kako prodajalci, koliko izkušenj in znanja imajo o njih kupci in koliko prodajalci in kateri dejavniki vplivajo na nakup. Poziv na sodelovanje v spletni anketi smo posredovali preko elektronske pošte in preko internetnih forumov. Anketo je izpolnilo 302 anketiranih kupcev in 22 anketiranih prodajalcev. Večina anketiranih kupcev (85 %) pozna bonsaje, vendar pa si jih 43 % ne želi imeti. Rezultati naše ankete so pokazali, da se je tudi pri nas povečalo povpraševanje in zanimanje za bonsaj. Vendar pa je pestrost ponudbe bonsajev še vedno skromna. 38 % kupcev ni zadovoljnih s ponudbo, 33% jih meni, da je cena previsoka . 27 % prodajalcev je prepričanih, da je njihova ponudba zadovoljiva, 55 % pa jih meni, da je ponudba premajhna. Le malo vprašanih kupcev, 47 %, pozna gojenje bonsajev, prodajalci, 41 %, pa so mnenja, da o tem vedo dovolj. Kupci (47 %) se največkrat odločijo za nakup bonsajev zaradi zanimivosti.

KEY WORDS DOCUMENTATIONS

SD Vs
DC UDK 635.9:339.13(497.4) (043.2)
CX oramental plants/bonsai/survey/questionnaires/marketing/slovenia
CC AGRIS F01/E72
AU PEČJAK, Maja
AA OSTERC, Gregor (supervisor)
PP SI-1000, Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
PY 2008
TI GROWING BONSAI
DT Graduation thesis (Higher professional studies)
NO IX, 34, [6] p., 31 tab., 33 fig., 2 ann., 10 ref.
LA sl
AL sl/en
AB Researches of bonsai sale in Slovenia were made with an internet survey method. We intended to discover, whether bonsai is market interesting, how buyers are satisfied with supply, how much experience do buyers and salesmen have and which factors affect their choice. We invited to participate over e-mail and internet forums. Survey was succesfully filled by 302 potential buyers and 22 sellers. Majority of the buyers(85%) is familliar with bonsai, but 43% do not wish to have one. The results have shown an increase of interest and demand of bonsai plants. However, the diversity of choice remains moderate. 38% of customers are not satisfied with the offer, 33% belive, that the price is too high, 27% of the salers are certain in sufficient extent of bonsai plants in their stores, while 55% of the salers believe the opposite. 47 % of the queried customers are familiar with the basic knowlege of growing bonsai, while 41 % of the sellers believe their knowlence on the subject is sufficient. The most frequent reason (47 %) for purcasing a bonsai is curiosity.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija	III
Key words documentations	IV
Kazalo vsebine.....	V
Kazalo slik	VII
Kazalo preglednic	VIII
1 UVOD	1
1.1 VZROKI ZA RAZISKAVO.....	1
1.2 CILJI.....	1
2 PREGLED LITERATURE	2
2.1 ZGODOVINA BONSAJA	2
2.2 GOJENJE BONSAJEV	3
2.2.1 Gojenje iz semen - " MISHO "	3
2.2.2 Gojenje iz potaknjencev – » SASHIKI «	3
2.2.3 Razmnoževanje z grebeničenjem (osipanjem)	3
2.2.4 Razmnoževanje z grobanicami	4
2.2.5 Margotiranje – » TORIKI » ali zračno grebeničenje.....	4
2.2.6 Cepljenje.....	4
2.2.7 Bonsaj iz narave.....	4
2.2.8 Bonsaj iz drevesnice	4
2.2.9 Nakup bonsaja	5
2.3 TIPI BONSAJEV	5
2.3.1 Po obliki debla.....	5
2.3.2 Po številu debel	6
2.3.3 Po obliki vidnih nadzemnih korenin.....	6
2.3.4 Po obliki krošnje	6
2.3.5 Po obliki sajenja (kompozicij)	7
2.3.6 Po velikosti	7
2.4 POMEMBNI DEJAVNIKI PRI GOJENJU BONSAJA	7
2.4.1 Substrat	7
2.4.2 Voda – zalivanje.....	8
2.4.3 Gnojenje	8
2.4.4 Presajanje	8
2.4.5 Velikostna Razmerja	9
2.4.6 Rez.....	9
2.4.7 Ožičenje	10
2.4.8 Druge tehnike usmerjanja rasti dreves	10
2.4.8.1 Džin in šari - umetno ustvarjanje predelov mrtvega lesa	11
2.4.9 Posoda	11
2.4.10 Orodje.....	12
2.4.11 Bolezni in škodljivci.....	12
3 MATERIALI IN METODE DELA	13
3.1 ANKETIRANJE KUPCEV.....	13
3.2 ANKETIRANJE PRODAJALCEV	13
3.3 OBDELAVA PODATKOV	13

4	REZULTATI	14
4.1	REZULTATI ANKETE MED KUPCI	14
4.1.1	Podatki o anketiranih kupcih	14
4.1.1.1	Spol	14
4.1.1.2	Starost	14
4.1.1.3	Izobrazba	15
4.1.1.4	Status	15
4.1.1.5	Okolje bivanja	16
4.1.1.6	Stanovanjski prostor	16
4.1.1.7	Ekonomski položaj	17
4.1.1.8	Regija.....	18
4.1.2	Poznavanje bonsajev	18
4.1.3	Želje in lastništvo bonsajev	19
4.1.4	Razlogi za izbor bonsaja pred drugo rastlino	19
4.1.5	Namen nakupa bonsaja	20
4.1.6	Zadovoljivost ponudbe bonsajev	21
4.1.7	Mnenje o ceni bonsajev	21
4.1.8	Kraj nakupa bonsaja	22
4.1.9	Poznavanje gojenja bonsajev	23
4.1.10	Potreba po strokovnem nasvetu pri nakupu bonsaja	23
4.1.11	Mnenje glede vedenja prodajalcev o oskrbi bonsajev	24
4.2	REZULTATI ANKETE MED PRODAJALCI.....	24
4.2.1	Tip trgovine	24
4.2.2	Prodaja bonsajev	25
4.2.3	Čas prodaje bonsajev	25
4.2.4	Viri bonsajev	26
4.2.5	Pogostost povpraševanja po bonsajih	26
4.2.6	Pogostost kupovanja bonsajev	27
4.2.7	Vpliv na izbor kupca bonsaja pred drugimi rastlinami	28
4.2.8	Mnenja prodajalcev o namenih kupcev pri nakupu bonsaja	28
4.2.9	Zadovoljivost ponudbe bonsajev	29
4.2.10	Ocena razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev	29
4.2.11	Mnenja prodajalcev o njihovem vedenju glede gojenja bonsajev	30
4.2.12	Želje in lastništvo bonsajev	31
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	32
5.1	RAZPRAVA.....	32
5.2	SKLEPI.....	32
6	POVZETEK	33
7	VIRI	34
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Oblika nepravilnega trikotnika zaznamuje vsak klasični bonsaj	9
Slika 2: Razmerje med višino stebela in dolžino posode	9
Slika 3: Globina posode enaka debelini stebela pri koreninskem vratu	9
Slika 4: Anketirani po spolu, 2007.	14
Slika 5: Anketirani po starosti, 2007.	15
Slika 6: Anketirani po izobrazbi, 2007.	15
Slika 7: Anketirani po statusu, 2007.	16
Slika 8: Anketirani po okolju bivanja, 2007.	16
Slika 9: Anketirani po stanovanjskem prostoru, 2007.	17
Slika 10: Anketirani ekonomskem položaju, 2007.	17
Slika 11: Anketirani regijah, 2007.	18
Slika 12: Anketirani po poznavanju bonsajev, 2007.	19
Slika 13: Anketirani po željah in lastništvu, 2007.	19
Slika 14: Anketirani po razlogih za izbor bonsaja pred drugo rastlino, 2007.	20
Slika 15: Anketirani glede na namen nakupa bonsaja, 2007.	20
Slika 16: Anketirani glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.	21
Slika 17: Anketirani po mnenju o ceni bonsajev, 2007.	22
Slika 18: Anketirani po kraju, kjer bi kupili bonsaj, 2007.	22
Slika 19: Anketirani po poznavanju gojenja bonsajev, 2007.	23
Slika 20: Anketirani po potrebi strokovnega nasveta pri nakupu bonsaja, 2007.	23
Slika 21: Anketirani po oceni vedenja prodajalcev glede oskrbe bonsaja, 2007.	24
Slika 22: Anketirani po tipu trgovine v kateri je bila izvedena anketa, 2007.	25
Slika 23: Anketirani prodajalci po prodaji bonsajev, 2007.	25
Slika 24: Anketirani prodajalci po času prodaje bonsajev, 2007.	26
Slika 25: Anketirani prodajalci po viru bonsajev, 2007.	26
Slika 26: Anketirani prodajalci po povpraševanju po bonsajih, 2007.	27
Slika 27: Anketirani prodajalci po pogostosti kupovanja bonsajev, 2007.	27
Slika 28: Anketirani prodajalci mnenju, zakaj se kupci odločijo za bonsaj pred drugo rastlino, 2007.	28
Slika 29: Anketirani prodajalci po mnenju o namelih kupcev bonsaja, 2007.	29
Slika 30: Anketirani prodajalci glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.	29
Slika 31: Anketirani prodajalci glede na oceno razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev, 2007.	30
Slika 32: Anketirani prodajalci glede na mnenje, koliko vedo o gojenju bonsajev, 2007. .	30
Slika 33: Anketirani prodajalci po željah in lastništvu bonsajev, 2007.	31

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Klasifikacija bonsajev po velikosti, Kovšca, 2005.....	7
Preglednica 2: Anketirani po spolu, 2007.	14
Preglednica 3: Anketirani po starosti, 2007.	14
Preglednica 4: Anketirani po izobrazbi, 2007.	15
Preglednica 5: Anketirani po statusu, 2007.....	16
Preglednica 6: Anketirani po okolju bivanja, 2007.	16
Preglednica 7: Anketirani po stanovanjskem prostoru, 2007.....	17
Preglednica 8: Anketirani ekonomskem položaju, 2007.....	17
Preglednica 9: Anketirani regijah, 2007.	18
Preglednica 10: Anketirani po poznavanju bonsajev, 2007.	18
Preglednica 11: Anketirani po željah in lastništvu, 2007.	19
Preglednica 12: Anketirani po razlogih za izbor bonsaja pred drugo rastlino, 2007.....	20
Preglednica 13: Anketirani glede na namen nakupa bonsaja, 2007.	20
Preglednica 14: Anketirani glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.....	21
Preglednica 15: Anketirani po mnenju o ceni bonsajev, 2007.	21
Preglednica 16: Anketirani po kraju, kjer bi kupili bonsaj, 2007.....	22
Preglednica 17: Anketirani po poznavanju gojenja bonsajev, 2007.....	23
Preglednica 18: Anketirani po potrebi strokovnega nasveta pri nakupu bonsaja, 2007.....	23
Preglednica 19: Anketirani po oceni vedenja prodajalcev glede oskrbe bonsaja, 2007.....	24
Preglednica 20: Anketirani po tipu trgovine v kateri je bila izvedena anketa, 2007.....	24
Preglednica 21: Anketirani prodajalci po prodaji bonsajev, 2007.	25
Preglednica 22: Anketirani prodajalci po času prodaje bonsajev, 2007.....	26
Preglednica 23: Anketirani prodajalci po viru bonsajev, 2007.	26
Preglednica 24: Anketirani prodajalci po povpraševanju po bonsajih, 2007.	27
Preglednica 25: Anketirani prodajalci po pogostosti kupovanja bonsajev, 2007.....	27
Preglednica 26: Anketirani prodajalci mnenju, zakaj se kupci odločijo za bonsaj pred drugo rastlino, 2007.	28
Preglednica 27: Anketirani prodajalci po mnenju o namenih kupcev bonsaja, 2007.....	28
Preglednica 28: Anketirani prodajalci glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007. ...	29
Preglednica 29: Anketirani prodajalci glede na oceno razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev, 2007.	30
Preglednica 30: Anketirani prodajalci glede na mnenje, koliko vedo o gojenju bonsajev, 2007.	30
Preglednica 31: Anketirani prodajalci po željah in lastništvu bonsajev, 2007.....	31

KAZALO PRILOG

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA KUPCA

PRILOGA B: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PRODAJALCA

1 UVOD

Začetki gojenja miniaturnih dreves segajo daleč v preteklost Kitajske in jih je zelo težko natančno opredeliti. Pojem p`en tsai je prvič zaslediti v času dinastije Tsing (265-420 n.š.). P`en tsai so prevzeli Japonci in ga preimenovali v bonsai. Izven Japonske in Kitajske se navadno govori o bonsaju. Beseda je sestavljena iz bon - plitva posoda in sai – rastlina ali drevo. Prosto prevedeno pomeni: rastlina (drevo) v plitvi posodi (Pleterski, 1991).

Simbolika, ki so jo Kitajci in ostali vzhodni narodi dali mnogim rastlinskim vrstam, posebno drevju, je prebudila odnos človeka napram rastlinam. Tako je npr.:

bor - simbol dolgega življenja,

breskvin cvet - prinaša srečo in pomlad,

jesensko listje (pahljačastega javorja) – kralj listja,

japonska češnja – simbol vdanega vojaka, ki se je pripravljen žrtvovati za domovino,

vrbe – predstavljajo žensko nemoč in ljubkost (Pleterski, 1991).

Strokovnjaki bonsaja so iz generacije v generacijo skrbno zapisovali v knjige svoje izkušnje, vrtnarska pravila, nasvete, opise tehnik dela, razne prijeme, recepte za zemljo in gnojila. Tako se je bonsaj prenašal iz generacije v generacijo. Zahvaljujoč kitajskim lončarjem so te rastline dobile lepe in prikladne posode. Umetnost gojenja bonsaja se še danes razvija precej živo. Japoncem pa velja zasluga, da bonsaj ni razširjen samo v vzhodni Aziji. Pozna ga Evropa, Amerika in Avstralija in sicer pod japonskim imenom bonsai (Pleterski, 1991).

1.1 VZROKI ZA RAZISKAVO

V Sloveniji je veliko vrtnarij, vrtnih centrov in cvetličarn, katerih ponudba bonsajev je zelo skromna. Le v večjih vrtnarskih centrih, drevesnicah in vrtnarijah je izbira večja, saj jih prodajajo v vsem letu, med prazniki pa ponudba bonsajev nekoliko naraste. Velikokrat se zgodi, da na prodajnih policah zasledimo veliko napol propadlih rastlin, ki se prodajajo po isti ceni kot sveže pripeljane. Ta problem nastane zaradi neznanja prodajalcev o gojenju bonsajev, zato tudi ne morejo pravilno svetovati kupcem.

1.2 CILJI

Cilj diplomskega dela je ugotoviti:

- ali so bonsaji tržno zanimivi in v kolikšni meri kupci sami gojijo bonsaje,
- kakšne so nakupne navade kupcev bonsajev,
- kako so s ponudbo zadovoljni kupci in kako prodajalci,
- koliko izkušenj in znanja imajo o njih kupci in koliko prodajalci,
- kateri dejavniki vplivajo na nakup.

2 PREGLED LITERATURE

2.1 ZGODOVINA BONSAJA

Gojenje rastlin v posodi so prakticirali zeliščarji, saj omogoča lažji prenos živih rastlin, ves čas so jih obrezovali in ugotovili, da se nekatere rastline s stalnim obrezovanjem razvijejo v zanimive oblike. Iz takšnih in podobnih vzrokov se je začelo gojenje rastlin v posodi. Domovina bonsaja je Kitajska, kot toliko drugih stvari pa so tudi to umetnost Japonci najprej prevzeli, kasneje izpopolnili in razvili do popolnosti. Poleg kitajske literature so s seboj prinesli tudi obsežno znanje o gojenju miniaturnih dreves. Ta umetnost se je zelo hitro razvijala pod novim imenom bonsai ter se izpopolnjevala. Osnovni namen umetnosti je v posodi vzgojiti drevo, ki je miniaturna kopija starega drevesa v naravi, razlika je le v velikosti. Posameznim miniaturnim drevescem dodajajo kamenje, pesek in različne rastline. Vsemu temu so dodali še lesen podstavek in tako dobimo miniaturni skalnati vrt, ki se lahko prenese v stanovanje (Golob, 1990).

Z bonsaji so krasili budistične oltarje, nato se je bonsaj preselil v stanovanje, kot odraz ljubezni in spoštovanja do narave. V tem času so bonsaj smatrali kot umetniški predmet in ne kot del narave in tako so se kmalu pojavile različne šole in strokovnjaki bonsaja. Gojenje bonsaja je bilo omejeno le na duhovniško in najvišjo aristokratsko kasto. Kasneje pa se je gojenje drevesc širilo, popularnost je naraščala in bonsaj je že postal del japonske kulture. Zanj se je zaradi vse večjega povpraševanja začela zanimati trgovina. Posledica tega je bilo gojenje mladih rastlin z namenom zadovoljiti tržišče. Metoda tega gojenja se je imenovala "Tako", ki je obsegala upogibanje in privezovanje vej. Tako so omejili višino in nastala je piramidna oblika. Za dober bonsaj se smatra groteskno oblikovano drevesce. Ta doba ni trajala dolgo. Do približno leta 1820 so bonsaj sadili v precej globoko posodo. Nedvomno je bila to kopija kitajskega sajenja. Proti letu 1830 je bila publicirana prva revija o bonsaju pod imenom Kinsei-jufu. V tej reviji je bilo prikazanih veliko posod, ki so bile plitvejše in raznovrstne. Stil gojenja se spet spremeni. "Tako" stil popolnoma izgine. Spet se visoko ceni naravno oblikovano drevesce, kot ga najdeš v okolju in bonsaj ni več samo privilegij bogatih (Kovšca, 2005).

Na začetku 20. stoletja začne Japonska izvažati miniaturna drevesca in leta 1878 je bil bonsaj prvič predstavljen Evropi na svetovni razstavi v Parizu, leta 1909 pa pride do razstave v Londonu. V začetku 20. let se pojavi tudi orodje, namenjeno gojenju bonsaja, vključno s konkavnimi škarjami (Kovšca, 2005).

Leta 1923 je velik potres uničil veliko drevesnic na Japonskem. Peščica preživelih mojstrov bonsaja se je z novimi izkušnjami združila v komuno (1925) v kraju Omija, ki je danes predmestje Tokia. Bonsajska vas se je ohranila do današnjih dni, v njej še vedno živi nekaj prvotnih mojstrov. Omija je postala prava meka in najpomembnejši center umetnosti gojenja dreves v posodah, kamor se stekajo ljubitelji bonsaja z vsega sveta (Kovšca, 2005).

V Narodnem arboretumu v Washingtonu D.C. hranijo zbirko drevesc, med katerimi jih je nekaj starih več kot 350 let. V Nemčiji v Heidelbergu se nahaja bonsajski center, po zaslugi Paula Lesniewicza, ki je še danes srce te umetnosti v Evropi. V njem je zbirka

prefinjenih, dragocenih bonsajev, vrhunskih umetnin. Še lepšo zbirko je moč videti v Milanu, kjer se je Luigi Crespi prvi v Evropi začel ukvarjati s to umetnostjo in leta 1979 zgradil družinski center, kjer najdemo vse kar je mogoče povezati z bonsajem. Na povabilo Paula Lesniewicza so se leta 1982 v Heidelbergu zbrali predstavniki klubov bonsajnistov in 24. septembra 1984 se je rodila Evropska bonsajska zveza, ki ima sedež v Bruslju v Belgiji. Prvi svetovni shod ljubiteljev bonsaja je bil leta 1989 v Omiji na Japonskem. Svetovne konvencije si sledijo na štiri leta (Kovšca, 2005).

Po zaslugi avtohtonih vrst se je razvil slovenski bonsaj, ki pa ni tako razširjen. Imamo pa kar nekaj literature o gojenju bonsajev in Slovenski bonsaj klub. Na spletni strani Tomaža Kovšca je zaživel forum, ki združuje ljubitelje bonsajev iz vse Slovenije (Kovšca, 2005).

2.2 GOJENJE BONSAJEV

2.2.1 Gojenje iz semen - " MISHO "

Primeren čas za nabiranje semena v naravi je jesen. Seme posadimo in posodo pokrijemo s steklom ali tanko folijo. Čim prodrejo skozi zemljo prve klice, je potrebno steklo oz. folijo odmakniti. Prvih 5 – 7 let je treba rastline presajati vsako leto. Pri sejančkih se prikrajšuje glavna korenina, da bi se korenine iznad rezi dobro razvejale. Ko so rastline visoke 10 cm, lahko začnemo s prvim oblikovanjem, določimo slog, v katerega bo sadika rasla. Ko doseže 20 cm, pa lahko uporabimo že vse oblikovalne tehnike (Kovšca, 2006).

2.2.2 Gojenje iz potaknjencev – » SASHIKI «

Potaknjenec mora biti odvzet z matične rastline pozno spomladi, ko so listi že razviti. Potaknjence režemo čim bližje debelejšemu delu matične rastline, tako da na koncu ostane t.i. peta starega lesa. Potaknjenec takoj, ko ga ločimo od matične rastline in odstranimo rastni vrh, potaknemo v zemljo, do ene tretjine njegove dolžine, in zalijemo. Korenine se pojavijo po mesecu ali dveh, takrat je čas, da potaknjence previdno presadimo v posamezne posode. Ko se ukorenini v novi posodi, lahko začnemo s prvimi oblikovalnimi posegi (Kovšca, 2006).

2.2.3 Razmnoževanje z grebeničenjem (osipanjem)

Matično rastlino se zgodaj spomladi odreže približno 3 cm nad tlemi. Ko novi poganjki dosežejo dolžino 20 cm, jih z rahlo mešanico zemlje osipamo, da gledajo iz zemlje samo vršički. Poleti se poganjke ogrne še 1 – 2 krat. Zemljo je treba stalno vlažiti. V osipani zemlji se bodo poganjki v prvem letu dobro ukoreninili. Nato poganjek ločimo od matične rastline (Kovšca, 2006).

2.2.4 Razmnoževanje z grobancami

Lanskoletni poganjek na matični rastlini je treba pred odganjanjem v kratkem loku položimo v približno 10 cm globok jarek. Vrh poganjka se usmeri navzgor in priveže ob količek. Jarek je treba pustiti odprt toliko časa, dokler očesa položenega poganjka ne odženejo iznad površine tal. Nato se prekrije z rahlo zemljo. Mladi poganjki morajo biti vedno vlažni, da se ukoreninijo, nato položeni poganjek odrežemo od matične rastline ter ga razdelimo (Kovšca, 2006).

2.2.5 Margotiranje – » TORIKI » ali zračno grebeničenje

Metoda se uporablja za veje do debeline 5 cm, odvisno od vrste drevesa. Najboljši čas za margotiranje je zgodaj spomladi, v začetku rasti. Iz skorje se izreže z zelo ostrim nožem prstan, ki ni širši od 2,5 cm. Odstranimo vso skorjo in plast pod njo, do čistega mesa. To mesto se tretira s hormonom v obliki prahu za pospeševanje ukoreninjenja, nato ogrnemo mesto z vlažnim šotnim mahom (*Sphagnum fallax*), ki se ga zavije v folijo ter zgoraj in spodaj dobro priveže, da se rana ne izsuši. Ko so korenine dovolj razvite vejo odrežemo in jo skupaj z mahom posadimo v globljo posodo z rahlo zemljo. Z nadaljnjimi oblikovnimi posegi počakamo do naslednje rastne sezone (Kovšca, 2006).

2.2.6 Cepljenje

Pri cepljenju spojimo dve rastlini, ki sta si botanično sorodni in jih je možno spojiti. Pri cepljenju skoraj vedno ostanejo vidni sledovi na cepilnem mestu, kar kazi popolno lepoto bonsaja. Velikokrat se skuša mesto cepljenja spustiti čim nižje, da bi bila odebelitev videti kot naravna koreninska odebelitev. Cepljenje se uporablja le v nujnih primerih, ko je treba dodati manjkajočo vejo ali izboljšati nebari (vidne korenine) (Kovšca, 2006).

2.2.7 Bonsaj iz narave

Gojenje v naravi najdenih sadik prihrani precej časa in truda. Poleg tega imajo rastline določene lastnosti, pridobljene zaradi naravnih vplivov. Najboljši čas za nabiranje sadik je zgodaj spomladi, pred začetkom rastne dobe. Drevo posadimo v globoko *training* posodo z dobro drenažo. S prvimi oblikovalnimi posegi začnemo v naslednji sezoni, ko je drevo prilagojeno novim razmeram. Vsako leto je potrebno presajanje ter previdno prikrajševanje predolge glavne korenine, da se drevesa kasneje lahko posadijo v plitve posode (Kovšca, 2006).

2.2.8 Bonsaj iz drevesnice

Enostaven in poceni način je nakup primerne sadike v drevesnici. Največ pozornosti namenjamo površinskim koreninam (nebari), debelini debla, razvejanosti bonsaja in dobro razviti in zgoščeni koreninski grudi. Drevo posadimo v *training* posodo, odstranimo vse

odmrle veje in poganjke. Naslednjo pomlad pa lahko začnemo drevo oblikovati (Kovšca, 2007a).

2.2.9 Nakup bonsaja

Nakup bonsaja je najprimernejši korak za popolne začetnike. Pred nakupom drevo skrbno pregledamo. Posvetimo se vidnim koreninam (nebari) na površju, pregledamo korenine v zemlji. Na deblu ne sme biti vidnih znamenj rezi in ožičenja. Krošnja mora biti zdrava, brez porumenelih listov ali iglic. Ko je drevo doma, potrebuje teden počitka, nato sledi presaditev. S kupljenim bonsajem, morda mesec ali dva, nimamo posebnega dela, ker so njegove osnovne poteze že določene. Sčasoma pa bo tudi kupljen bonsaj potreboval poleg osnovne nege tudi oblikovalne posege (Kovšca, 2007a).

Kupujemo v specializiranih trgovinah, ki pa jih v Sloveniji še ni, jih pa je veliko čez mejo v Avstriji, Nemčiji in Italiji. V specializiranih trgovinah so strokovnjaki, ki so pripravljene dati nasvet o gojenju in skrbi za drevo. Povedo tudi kdaj je bilo drevo nazadnje presajeno, njegov izvor in starost. V takih trgovinah lahko kupimo tudi primerno orodje, posodo in literaturo. Tudi cene so dokaj realne, medtem ko so v cvetličarnah in veleblagovnicah ubogi primerki precenjeni, ker je razširjeno mnenje, da so bonsaji dragi. Poleg tega so tam bonsaji nepravilno vzdrževani. Rastline, ki bi morale rasti na prostem, so tedne v pretoplem prostoru. Osebjem v teh trgovskih centrih ne ve veliko o bonsajih in delijo napačne informacije o vzdrževanju in gojenju (Kovšca, 2007a).

2.3 TIPI BONSAJEV

Tradicionalna bonsajska oblika nepravilnega trikotnika je zasnovana na simbolnosti treh točk: najnižja točka simbolizira zemljo, srednja človeka in najvišja nebo. Po tradiciji so za ustvarjanje bonsaja potrebne tri dobrine: ŠIN, ZEN in BI (resnicoljubnost, dobrota in lepota). Prvi korak pri oblikovanju je določitev pednje strani, ki bo vedno obrnjena proti opazovalcu, nato pa smo že pri izbiri pravega sloga za naš bonsaj. Bonsaje delimo v različne skupine (Kovšca, 2007b).

2.3.1 Po obliki debla

Po obliki debla ločimo več tipov bonsajev (Pleterski, 1991):

Chokkan: formalni pokončni slog (ravno in pokončno deblo, ki se proti vrhu tanjša in pomlajuje. Spodnje veje so najdebelejše, spodnje veje so horizontalne ali nekoliko nagnjene navzdol, višje pa so vedno bolj nagnjene navzgor v smeri rasti. Vrh je natančno nad ukoreninjenim delom. Vrh, prva in druga veja tvorijo klasični bonsajski nepravilni trikotnik).

Moyogi: neformalni, naključni pokončni slog, deblo nagnjeno in zvito v podobo črke S, vrh je nad ukoreninjenim delom, veje izraščajo na zunanji strani krivine.

Shakan: nagnjeni slog, deblo je nagnjeno 30° na levo ali desno stran, veje so razporejene na obeh straneh debla, v smeri nagiba pa krajše kot na drugi strani, vidne korenine, na strani, v katero je deblo nagnjeno.

Kengai: kaskadni ali viseči slog, deblo visi preko roba posode, ki mora biti globoka in težka, najvišji vrh drevesca je običajno dežnikasto oblikovan in je približno nad središčem posode.

Han-kengai: polkaskadni ali polviseči slog, deblo je nagnjeno za 5°, najnižje veje tako nizko, da so v isti ravnini z dnom posode.

Bankan: zviti, vozlasti slog, deblo je ekstremno vijugasto, včasih kar zverženo, zavite so tudi veje, najprimernejše vrste so jelša, javor, bukev, oljka, brin in bor.

Bunjin: slog literata ali prosti slog, deblo je tanko in nekajkrat zvito v vse smeri, veje z malo zelenja, lahko se celo križajo in rastejo le na zgornji tretjini.

2.3.2 Po številu debel

Gre za več debel različnih debelin in višin, ki rastejo iz ene korenine. Veje se dopolnjujejo in sestavljajo skupno krošnjo. Najnižja veja je vedno na nižjem deblu. Ločimo (Pleterski, 1991):

Sokan: dvojček; dvodebelni slog,

Sankan: trodebelni slog,

Kabudachi: večdebelni slog.

2.3.3 Po obliki vidnih nadzemnih korenin

Po obliki nadzemnih korenin, jih delimo na (Pleterski, 1991):

Negari: oblika golih korenin, korenine so namerno gojene nad zemeljsko površino, drevo posadimo v globoko posodo, ko so glavne korenine dovolj olesenele, drevo dvignemo in posadimo v novo plitvejšo posodo, v zemlji so le nove, tanke korenine, ki črpajo hrano.

Ikadabuki: splav, deblo horizontalno posadimo v zemljo iz njega poženejo navzgor navpične veje in dajejo videz posameznih stebel, pusti se neparno število vej, ko so nove korenine dobro razraščene in imajo veje obliko debel, odrežemo prvotno koreninsko grudo in bonsaj presadimo v ovalno posodo.

2.3.4 Po obliki krošnje

Po obliki krošnje jih delimo na (Pleterski, 1991):

Hokidachi: metlasta oblika, deblo je ravno, navpično, veje pa rastejo v vse smeri iz ene točke.

Fukinagashi: od vetra bičana oblika, deblo je nagnjeno v smer, v katero rastejo vse veje in segajo čez posodo na drugo stran.

Sashi-eda: k višku štrleča veja, eno deblo, iz katerega raste k višku štrleča veja, ki se razteza precej daleč.

Shidare-jukuri: povešavi slog, veje iz debela najprej rastejo navzgor in se nato prevesijo proti tlam.

2.3.5 Po obliki sajenja (kompozicij)

Po obliki sajenja, jih delimo na (Pleterski, 1991):

Yose-ue: skupinsko sajenje, gozd, drevesa različnih višin, debelin in različnih starosti, debela ne smejo biti v ravnini, ne smejo se križati ali prekrivati, njihov nagib naj bo različen, veje so usmerjene navzven, drevesa lahko sestavljajo gozd v eni skupini ali več manjših skupinah, kar izgleda bolj privlačno.

Ishitsuki: skalni slog, rastlina posajena v kamen, rastlina raste iz skalne špranje ali iz vdolbin v kamnu, bonsaj postavimo v plitev vodni bazenček ali na pladenj s peskom, kompozicija učinkuje kot slikovit otoček.

Sekjoju: skalni slog, rastlina posajena na kamen, rastlina s svojimi golimi koreninami objema kamen, z njim pa sega v prst ob vznožju.

2.3.6 Po velikosti

Po velikosti ločimo bonsaje na (preglednica 1):

Preglednica 1: Klasifikacija bonsajev po velikosti (Kovšca, 2005)

Višina	Japonsko ime	Slovensko ime
2 – 5 cm	<i>Kešitsubo bonsaj</i>	Miniaturni bonsaj
5 – 10 cm	<i>Šito bonsaj</i>	Naprstni bonsaj
5 – 15 cm	<i>Šohin bonsaj</i>	Naprstni bonsaj
10 – 20 cm	<i>Mame bonsaj</i>	Bonsaj za na dlan
15 – 30 cm	<i>Kotate bonsaj</i>	Majhen, enoročni bonsaj
20 – 40 cm	<i>Čumono bonsaj</i>	Majhen, dvoročni bonsaj
30 – 60 cm	<i>Čiu bonsaj</i>	Srednje velik, dvoročni bonsaj
60 – 120 cm	<i>Dai bonsaj</i>	Velik, štiroročni bonsaj
več kot 120 cm		Zelo velik, cesarski bonsaj

2.4 POMEMBNI DEJAVNIKI PRI GOJENJU BONSAJA

2.4.1 Substrat

Dobra bonsajska zemlja naj bi zagotavljala zračnost korenin, izboljšala drenažo, naj bi imela pravilno pH in pravo barvo za razstavo. Najmanj težav bomo imeli, če naberemo zemljo kar v naravnem rastišču določene drevesne vrste. Bistveno vlogo ima pravilno razmerje med organskim in anorganskim delom mešanice. Glavni sestavni deli zemlje za bonsaje so pesek, glina, bela šota in listovka (humus) (Kovšca, 2005).

Za iglavce mešamo: 1,5 dela izpranega peska, 2 dela šote ali humusne zemlje in 1 del ilovice, za listopadno drevje: 1 del izpranega peska, 2 dela šote ali humusne zemlje in 1 del ilovice, za močvirne rastline: 2 dela izpranega peska, 2 dela šote ali humusne zemlje, 1 del ilovice in 3 dele rahle zemlje – igličevke (Kovšca, 2005).

2.4.2 Voda – zalivanje

Bonsaji so najbolj odvisni od redne in pravilne oskrbe z vodo, zaradi majhne količine zemlje, ki se hitro izsuši. Preveliko vlage povzroči propadanje korenin, presuh substrat in ozračje pa izsušita rastlino do propada. Najboljša voda za zalivanje je deževnica in najboljše je kapljično zalivanje. Bonsaj vedno temeljito zalijemo, da prepojimo vso zemljo v posodi (Kovšca, 2007c).

2.4.3 Gnojenje

Gnojimo le, če ima drevo svetlo zelene liste ali če rastlina zaostaja v rasti. Različne vrste potrebujejo različno količino gnojil, mlajše rastline potrebujejo več hrane kot starejše in hitro rastoče več kot počasi rastoče. Dušik, fosfor, kalcij, žveplo in železo so za rastline najpomembnejši kemični elementi v zemlji. Najenostavneje se gnoji z anorganskimi gnojili (NPK 7:8:8). Spomladi in zgodaj poleti je treba gnojiti z gnojili, ki vsebujejo večji odstotek dušika, ki stimulira in pospešuje rast listov, jeseni pa s tistimi, ki vsebujejo več kalija in fosfatov, ki spodbujajo rast lesa in korenin, cvetov in sadežev. Uporabljamo tudi organska gnojila, za izboljšanje zemeljske strukture. Za pripravo gnojilnih zalivkov so primerne še sojine in bučne tropine in gnoj domačih živali. Možnih je veliko drugih načinov, drevesa niso izbirčna, hranilne snovi bodo srkala tam, kjer bodo na razpolago (Kovšca, 2007c).

2.4.4 Presajanje

Presaja se spomladi pred začetkom rastne dobe, ko se drevesa ponovno prično z rastno dobo. Bonsaj ne potrebuje korenin za fizično oporo, zato stare, debelejšše podzemne korenine odstranimo, ker zgolj zavzemajo prostor. Korenine pri bonsaju opravljajo dve funkciji; vidne površinske korenine ali nebari pripomore k vtisu starosti, kapilarni laski pa drevo prehranjujejo. Zato vsaj polovico laskov pustimo nedotaknjenih. Mlada drevesa presajamo vsako leto. Nekaj let stara drevesa pa se presajajo vsake 2 – 5 let. Previdno odstranimo mah s tanko plastjo zemlje vred. Drevo primemo za deblo in ga dvignemo iz posode. S pomočjo lesene paličice previdno razčesemo korenine in jih skrajšamo vsaj za tretjino. Skrajšamo tudi srčno korenino, da lahko posadimo drevo v plitvejšo posodo. Na odprtino za odvajanje vode se postavi glinasta črepinja ali delček plastične mreže, da zemlja ne zamaši odprtine. Pri zelo plitkih posodah skozi drenažne luknje potegnemo žico, s katero bomo učvrstili drevo. Za drenažni sloj se uporablja groba zemlja ali tanka plast debelega peska. Na drenažno plast nasujemo plast drevesni vrsti primerne zemlje. Pripravljeno drevo z obrezanimi koreninami namestimo v posodo, korenine razporedimo vodoravno okrog drevesa, s pomočjo ožičenja lahko nekoliko popravimo nebari. Čez korenine napeljemo žico, ki smo jo potegnili skozi drenažne luknje, pritegnemo korenine in jih tako učvrstimo v posodo. Dodamo preostalo zemljo in zapolnimo ves prazen prostor med koreninami. Nekaj koščkov mahu porazdelimo po površini in v mesecu bo obrastel celotno površino. Na koncu presajeni bonsaj temeljito zalijemo, pri tem pazimo, da voda ne odplakne sveže zemlje. Zalivamo previdno, toliko časa, dokler ne priteče voda iz drenažnih lukenj. V naslednjih tednih bonsaj potrebuje mir, zavetje pred vetrom in

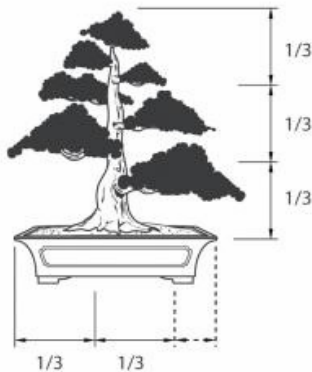
neposrednim soncem. Prve štiri tedne po presajanju ga ne dognojemo, pustimo, da si drevo popolnoma opomore (Kovšca, 2007c).

2.4.5 Velikostna Razmerja

Razmerje med višino bonsaja in premerom debla ob koreninskem vratu je pri idealnem bonsaju 1 : 6 (10 cm premera debla ob koreninskem vratu : 60 cm višine). Globina posode je običajno enaka debelini stebela pri koreninskem vratu (slika 3), pri skupinskem sajenju pa upoštevamo najdebelejše deblo. Širina posode je enaka dvema tretjinama višine drevesa (slika 2). Pri enodebelnih in dvodebelnih oblikah je prva veja na tretjini celotne višine. Pri večdebelnih oblikah je prva veja tudi na tretjini višine, druga tretjina višine debla je navadno delno olistana, zadnja tretjina pa je gosta in neprekinjena drevesna krošnja (Kovšca, 2005).

Slika 1: Oblika nepravilnega trikotnika zaznamuje vsak klasični bonsaj (Bonsaj misti, 2007)

Slika 2: Razmerje med višino stebela in dolžino posode (Bonsaj misti, 2007)

Slika 3: Globina posode enaka debelini stebela pri koreninskem vratu (Bonsaj misti, 2007)

2.4.6 Rez

Z rezjo redčimo pregoste krošnje, določimo velikost rastlin, izboljšamo prodor svetlobe v notranjost krošnje. Drevo z rezjo pomlajujemo in ohranjamo v dobrem stanju. Drevo že po naravi raste v višino in ne v širino. Če zgornje veje pustimo neovirano rasti, spodnje počasi zamrejo. Bonsaj ima za rast korenin malo prostora, v posodi in brez rezi bi lahko propadel. Režemo vse bonsaje. Pomembnejše od tega, da vemo kako rezati je to, da vemo kdaj in kaj režemo (Kovšca, 2005; Piškur, 2007).

Pomembna je rez vej. Režemo 3 do 5 let stare rastline, da izoblikujemo osnovno obliko drevesa. Režemo zgodaj spomladi, ko drevo pričinja rasti. Pred začetkom rezi je potrebno poznati višino rastline, ker je od tega odvisna dolžina vej. Bonsaj naj ima kar se da razvejane veje, spodnje daljše in debelejše kot zgornje, odstraniti pa je treba vse odvečne. Veje se nikakor ne smejo križati med seboj ali rasti iz enake višine na nasprotnih straneh debla. Režemo čim bliže deblu, če je mogoče, celo konkavno v deblo, taka rez za sabo pušča vdolbinico, ki se kmalu zaceli in brazgotine praktično ni. Vso rastno dobo sproti odstranjujemo odvečne brste in krajšamo poganjke tik nad brstom, da dosežemo lepo razvejanje krošnje. Pozno spomladi režemo oz. manjšamo prevelike in poškodovane liste. Z rezjo listov umetno ustvarimo jesen, zaradi večjih temperatur pa listi ponovno odženejo, ki pa so znatno manjši. Dva tedna pred odstranjevanjem listov drevesa pognojimo. Ko so rastline brez listja, jih slabo zalivamo in ne gnojimo. Možna je dvofazna defoliacija, najprej razlistimo spodnje in čez dva tedna še zgornje veje ali pa odstranimo le največje liste. Tudi rez korenin je redno opravilo pri presajanju bonsaja. Stare korenine je treba odstraniti, predolge prikrajšati, s čimer se vzpodbudi rast novih korenin. Največjo pozornost je treba posvetiti zdravim koreninam, ki jih je v določenih presledkih (2 – 3 leta) treba pomladiti, to je prikrajšati za 1/3 (Kovšca, 2005; Piškur, 2007).

2.4.7 Ožičenje

Ožičenje je najnovejša tehnika oblikovanja bonsaja, ki s pomočjo upogljive žice omogoča usmeriti rast drevesa in njegovih vej v želeno smer in predstavlja osnovni način oblikovanja. Edina meja je upogljivost lesa. Za popolne začetnike je priporočljivo, da ožičenje vadijo na sveže odrezani veji. Primerna je toplotno obdelana bakrena ali eloksirana aluminijasta žica. Jeklene žice niso primerne, ker so pretrde in hitro rjavijo (Kovšca, 2005; Piškur 2007).

Prožno deblo se spiralno ovije s primerno debelo žico (1/3 debeline veje). Dolžina žice naj bo za tretjino daljša kot del, ki ga nameravamo oviti. Če je veja dolga 20 cm, vzamemo 30 cm dolg kos žice. Ovijamo v poljubni smeri pod kotom 45°. Pri debelejših vejah, vejo ovijemo z dvema žicama in tako pridobimo moč, ki bo vejo držala v zaželeni smeri. Ovijanje vedno poteka od debelejšega proti tanjšemu koncu. Ne ovijamo pretesno, le toliko, da se žica dotika skorje. Pri ovijanju pazimo na brste, liste in iglice, ki jih ne smemo ujeti pod žico, ker bodo propadli. Ko je žica na mestu, vejo upognemo v želeno smer. Zvijanje veje teče postopno in nežno. Najboljši čas za ožičenje je zgodnja spomlad. Pazimo, da žica ne postane pretesna. Če je treba žičenje takoj ponoviti, se žica prestavi na drugo mesto iste veje in ne po starih sledovih, da si skorja lahko opomore. Ožičenje ponavljamo toliko časa, da veja obstane v smeri, ki smo jo načrtovali. Ko veja obstane v zaželeni smeri, žico odstranimo, tako da s kleščami na več mestih prerežemo (Kovšca, 2005; Piškur 2007).

2.4.8 Druge tehnike usmerjanja rasti dreves

Namesto ožičenja lahko za usmerjanje rasti uporabimo tudi druge načine, vendar za uspeh potrebujemo več časa. Veje lahko navzdol usmerjamo s privezovanjem. Na veje lahko

obešamo primerne uteži. Dobro je, da na mesto, kjer se vrstica ali žica dotika veje, podložimo kos tkanine ali gume, ki bo ublažila pritisk, ki bi na skorji pustil zajede. Če hočemo, da bi dve veji rasli bolj narazen, mednju vtaknemo leseno zagozdo, ki ju drži narazen. Če hočemo da bi veji rasli bolj skupaj, ju pritegnemo z žico ali vrvico. Za ukrivljanje debelejših vej in debela, uporabimo posebne primeže (Kovšca, 2005).

2.4.8.1 Džin in šari - umetno ustvarjanje predelov mrtvega lesa

Japonska beseda šari označuje mrtev les na deblu, džin pa mrtve veje. Pri ustvarjanju efekta mrtvega lesa imamo tri načine: lahko izkoristimo naravno odmrlo vejo na bonsaju, v ta namen uporabimo živo vejo, ki je odveč ali bonsaju vsadimo mrtev les, ki smo ga našli v naravi. Pri ustvarjanju džina uporabimo 10 cm dolg štrcelj, ki ostane potem, ko smo vejo odrezali. V ta štrcelj zarežemo dva pravokotna tretjino globoka reza. S kleščami odtrgamo narezane kose. S tem ustvarimo naravni videz v viharju poškodovane veje. Odstranimo še ostalo skorjo in vse skupaj obdelamo še z zaščitnim premazom in z apnenim žveplom. Prav tako lahko uporabimo suhi les, na katerega pričvrstimo živo rastlino, predstavlja odmrlo deblo, iz katerega odganja živ les. Na strani, kjer bo živo drevo v stiku z mrtvim lesom, odstranimo pas skorje, potem pa drevo in les čvrsto povežemo. Sčasoma bo živo drevo les vzelo za svoje, ga obraslo in postala bosta celota. S takšnim posegom lahko dosežemo izjemne efekte (Kovšca, 2005).

2.4.9 Posoda

Tradicionalna posoda je keramična, navadno lončena, ker so težje in se ne prevračajo. Posebno cenjene in zaželene so seveda stare posode. Redke in najdražje so kitajske posode. Najboljše Kowatari posode so stare čez 200 let in stanejo več tisoč dolarjev. Priljubljene so tudi Schintawari posode, ki so bile izdelane v letih 1910 – 1920 v Kitajski za Japonski trg. Kitajske posode so bolj okrašene in globlje kot japonske. Posoda mora imeti na dnu vsaj eno odprtino, večje posode pa dve ali tri. Dno mora biti ravno, ki pa pri poceni posodah ni vedno. Posoda mora imeti še kratke noge, vse to omogoča nemoteno odtekanje odvečne vode, koreninam pa dotok zraka tudi od spodaj. Izjemna je posoda za slog na kamen, ki je brez lukenj, glazirana tudi na notranji strani in neprepustna. Voda v njej predstavlja jezero, kamen z dreveščkom pa otoček. Drevesa s tanjšimi debli in skupinske zasaditve potrebujejo plitvejšo posodo, debelejša drevesa pa globljo posodo, s tem ohranjamo optično ravnovesje (Kovšca, 2005).

Na voljo je množica oblik, velikosti barv, glaziranih in neglaziranih posod. Neglazirane posode se uporabljajo pogosteje saj je manjša nevarnost zakisanja zemlje pri pogostem zalivanju, ker so stene propustne za vodo. Nekateri cvetoči bonsaji pa pridejo lepo do izraza v glaziranih posodah. Posode morajo biti glazirane samo od zunaj, če bi bile glazirane znotraj, bi zemlja ostala preveč vlažna, kar bi poslabšalo rast. Pomembna je tudi barva posode. Največ posode je najti v rdečih in rjavih tonih, ki ustrezajo barvi zemlje in so primerne za vse rastline. Srednje rdeči toni se prilegajo nekaterim iglavcem, svetlo rdeči pa brinom. Rjava barva pristaja smrekam in javorjem. Previdno in premišljeno pa se je treba odločati pri vpadljivih barvah, kot so modra, vijolična, rumena in bela, ker lahko

izničijo vrednost rastline. To pa ne pomeni, da bi se bilo treba tem barvam vedno izogniti. Med oblikami posode najdemo kvadratne, pravokotne, okrogle, ovalne, mnogostranične posode, posode z zavitim robom, posode z izbočenimi stranicami, posode z okrašenimi nožicami in posode z dvignjenimi in okrasnimi robovi. Zelo primerne so enostavne oblike, zlasti če je drevo samo po sebi dovolj efektno (Kovšca, 2005; Bonsaj, 2008).

2.4.10 Orodje

Za rez uporabimo navadne, vrtnarske škarje, potrebujemo škarje različnih velikosti, klešče za rezanje žice in manjšo žago ter grabljice za razčesavanje korenin. Za debelejšje veje uporabimo žago, večje reze pa konkavno obdelamo s kleščami ali ostrim nožem in zaščitimo s cepilno smolo, da se rana hitreje in bolje zaceli. Najuporabnejše za rezanje so konkavne škarje, ki morajo biti nabrušene kot skalpel. Z njimi lahko natančno in čisto režemo, za sabo puščajo konkavno rano, ki se najhitreje in najbolje celi. Pomembno je da so rezi čisti, da po uporabi orodje nabrusimo, očistimo in steriliziramo, s tem se izognemo morebitni okužbi rane in odmiranju lesa. Nepogrešljiv je vrtljiv podstavek, na katerem bonsaj zlahka obračamo v vse smeri. Med orodjem so pomembni tudi bakrena ali eloksirana aluminjasta žica, zalivalka, pršilka, mrežica za drenažne luknje, metlica, sito (Kovšca, 2005; Bonsaj 2008).

2.4.11 Bolezni in škodljivci

Bonsaj se pred škodljivci brani težje kot drevesa v naravi, ker je njegova rast počasna. Dober preventivni ukrep je mesečno škropljenje z insekticidi in fungicidi, ki ga izvajamo od zgodnje spomladi do poznega poletja. Škropimo le popolnoma razvite liste, predvsem s spodnje dele listov. Z vsemi pripravki ravnamo previdno in se natančno držimo navodil proizvajalca. Da insekti ali bolezni ne bi postali odporni, uporabljamo različne vrste insekticidov in fungicidov. Z rednim in podrobnim opazovanjem dreves odkrijemo bolezni in škodljivce dovolj zgodaj, da lahko drevo brez posledic odstranimo oz. izoliramo, da se bolezen ne razširi še na druge rastline. Med najpogostejše škodljivce spadajo mravlje, listne uši, mokaste uši, volnate uši, koreninske uši, vrtači, gliste, polži, rdeči pajek, kapar, gosenice, pepelasta plesen in gnitje korenin (Kovšca, 2005; Bonsaj 2008).

3 MATERIALI IN METODE DELA

3.1 ANKETIRANJE KUPCEV

Anketni vprašalnik, ki smo ga uporabili za anketiranje kupcev vsebuje, 18 vprašanj (priloga A). Uporabili smo metodo spletnega anketiranja, ki ga nam je omogočilo podjetje Episcenter d.o.o.. Poziv na sodelovanje v spletni anketi smo posredovali preko elektronske pošte in preko internetnih forumov. Anketo smo izvedli novembra in je trajala približno 14 dni. Anketo je izpolnilo 302 anketirancev.

3.2 ANKETIRANJE PRODAJALCEV

Anketni vprašalnik, ki smo ga uporabili za anketiranje prodajalcev, vsebuje 12 vprašanj (priloga B). Poziv za sodelovanje v anketi smo posredovali preko pošte in preko elektronske pošte. Anketiranje prodajalcev je potekalo hkrati z anketiranjem kupcev. Na anketo se je odzvalo 22 anketiranih prodajalcev.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Zbrane podatke smo obdelali z metodami opisne statistike. Uporabili smo računalniški program Excel. Za boljšo preglednost smo podatke prikazali s preglednicami in slikami.

4 REZULTATI

4.1 REZULTATI ANKETE MED KUPCI

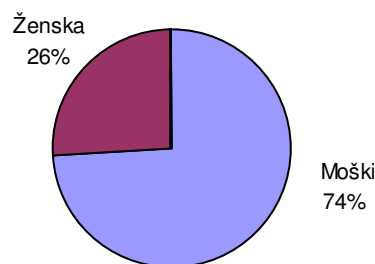
4.1.1 Podatki o anketiranih kupcih

4.1.1.1 Spol

V anketi je sodelovalo 223 moških, kar predstavlja 74 %, in 79 žensk, kar predstavlja 26 % vseh anketiranih (preglednica 2, slika 4).

Preglednica 2: Anketirani po spolu, 2007.

Spol	Število	Sestava (%)
Moški	223	74
Ženska	79	26
Vsi	302	100

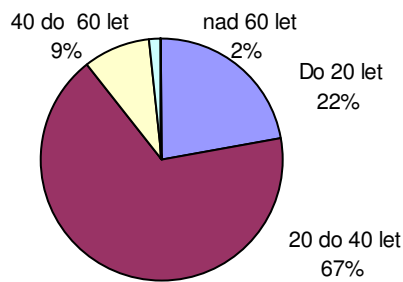
Slika 4: Anketirani po spolu, 2007.

4.1.1.2 Starost

Med anketiranimi je bilo največ starih med 20 in 40 let, in sicer 67 %. Anketiranih starih do 20 let je bilo 22 %, anketiranih starih med 40 in 60 let je bilo 9 % in le 2 % anketiranih je bilo starih nad 60 let (preglednica 3, slika 5).

Preglednica 3: Anketirani po starosti, 2007.

Starost	Število	Sestava (%)
Do 20 let	67	22
20 do 40 let	203	67
40 do 60 let	27	9
Nad 60 let	5	2
Vsi	302	100

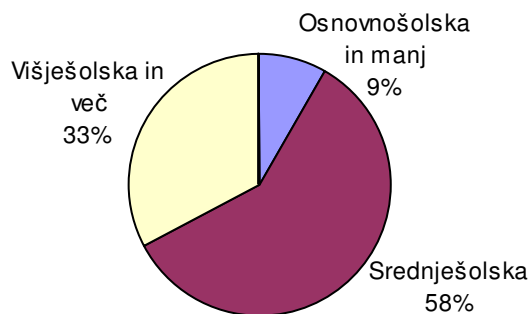
Slika 5: Anketirani po starosti, 2007.

4.1.1.3 Izobrazba

Pri anketi so sodelovali anketiranci različnih izobrazb. Več kot polovica 58 % je imela srednješolsko izobrazbo, 33 % višješolsko, osnovnošolsko pa 9 % anketiranih (preglednica 4, slika 6).

Preglednica 4: Anketirani po izobrazbi, 2007.

Izobrazba	Število	Sestava (%)
Osnovnošolska in manj	26	9
Srednješolska	177	58
Višješolska in več	99	33
Vsi	302	100

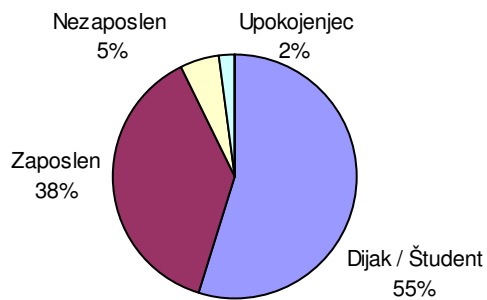
Slika 6: Anketirani po izobrazbi, 2007.

4.1.1.4 Status

Med anketiranci je bilo največ dijakov oz. študentov 55 %, zaposlenih je bilo 38 %. Manjši delež predstavljajo nezaposleni 5 % in upokoenci 2 % (preglednica 5 slika 7).

Preglednica 5: Anketirani po statusu, 2007.

Status	Število	Sestava (%)
Dijak / Študent	165	55
Zaposlen	115	38
Nezaposlen	15	5
Upokojenec	7	2
Vsi	302	100

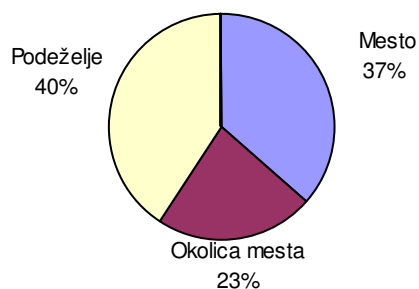
Slika 7: Anketirani po statusu, 2007.

4.1.1.5 Okolje bivanja

V mestu živi 37 % anketiranih, v okolici mesta 23 %, na podeželju pa 40 % anketiranih (preglednica 6, slika 8).

Preglednica 6: Anketirani po okolju bivanja, 2007.

Status	Število	Sestava (%)
Mesto	111	37
Okolica mesta	68	23
Podeželje	123	40
Vsi	302	100

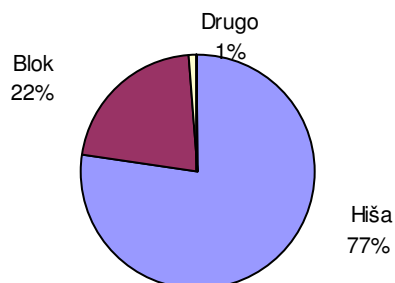
Slika 8: Anketirani po okolju bivanja, 2007.

4.1.1.6 Stanovanjski prostor

Največ anketiranih, 77%, živi v hiši, 22 % jih živi v stanovanjskem bloku in 1 % jih živi v večstanovanjski hiši (preglednica 7, slika 9).

Preglednica 7: Anketirani po stanovanjskem prostoru, 2007.

Stanovanjski prostor	Število	Sestava (%)
Hiša	233	77
Stanovanjski blok	66	22
Drugo	3	1
Vsi	302	100

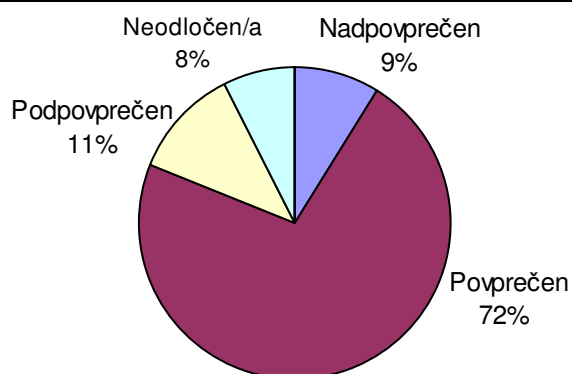
Slika 9: Anketirani po stanovanjskem prostoru, 2007.

4.1.1.7 Ekonomski položaj

Večina, 72 %, anketiranih je ocenila svoj ekonomski položaj kot povprečen, 11 % jih meni, da ima podpovprečen ekonomski položaj in 9 % nadpovprečen. 8 % anketiranih je ostalo neodločenih (preglednica 8, slika 10).

Preglednica 8: Anketirani ekonomskem položaju, 2007.

Ekonomski položaj	Število	Sestava (%)
Nadpovprečen	27	9
Povprečen	218	72
Podpovprečen	34	11
Neodločen/a	23	8
vsi	302	100

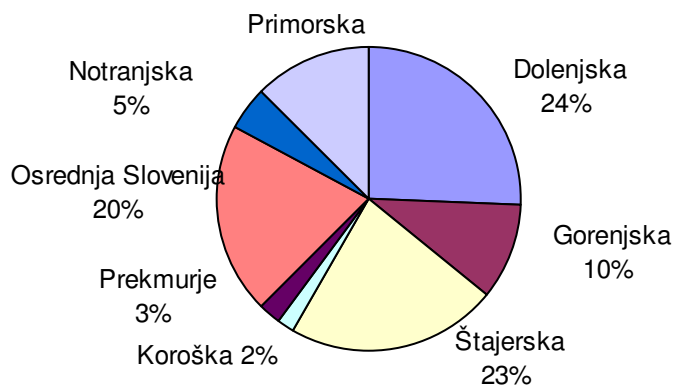
Slika 10: Anketirani ekonomskem položaju, 2007.

4.1.1.8 Regija

Anketo smo izvajali preko spleta zato smo dobili rezultate iz različnih regij po Sloveniji. Največ anketiranih prihaja iz Dolenjske, 29 %, 26 % jih je iz Štajerske, 23 % iz Osrednje Slovenije, 13 % jih je iz Primorske, 12 % iz Gorenjske, 5 % iz Notranjske, 3 % iz Prekmurja in 2 % iz Koroške (preglednica 9, slika 11).

Preglednica 9: Anketirani regijah, 2007.

Regija	Število	Sestava (%)
Dolenjska	77	24
Gorenjska	31	10
Štajerska	68	23
Koroška	5	2
Prekmurje	8	3
Osrednja Slovenija	61	20
Notranjska	14	5
Primorska	38	13
Vsi	302	100

Slika 11: Anketirani regijah, 2007.

4.1.2 Poznavanje bonsajev

Večina anketiranih, 85 %, pozna bonsaje, 13 % anketiranih je že slišalo zanje, vendar jih ne poznajo, 2 % anketiranih ne pozna bonsajev (preglednica 10, slika 12).

Preglednica 10: Anketirani po poznavanju bonsajev, 2007.

Poznavanje bonsajev	Število	Sestava (%)
Pozna	257	85
Je slišal za njih, vendar ne pozna	39	13
Ne pozna	6	2
Vsi	302	100

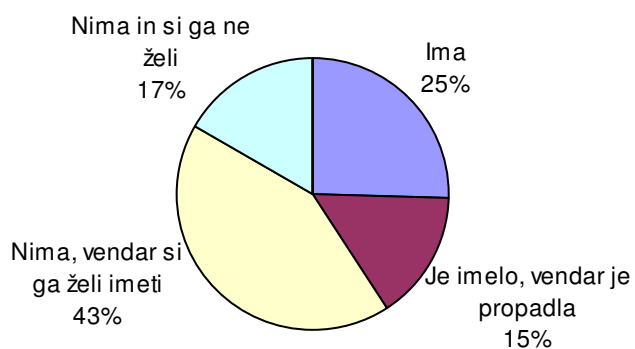
Slika 12: Anketirani po poznavanju bonsajev, 2007.

4.1.3 Želje in lastništvo bonsajev

Bonsaj ima doma 25 % anketiranih, 47 % anketiranih nima bonsaja, vendar si ga želi, 15 % anketiranih je imelo bonsaj, vendar je propadel. 17 % anketiranih nima bonsaja in si ga ne želi imeti (preglednica 11, slika 13).

Preglednica 11: Anketirani po željah in lastništvu, 2007.

Želje in lastništvo	Število	Sestava (%)
Ima	77	25
Je imelo, vendar je propadla	46	15
Nima, vendar si ga želi imeti	129	43
Nima in si ga ne želi	50	17
Vsi	302	100

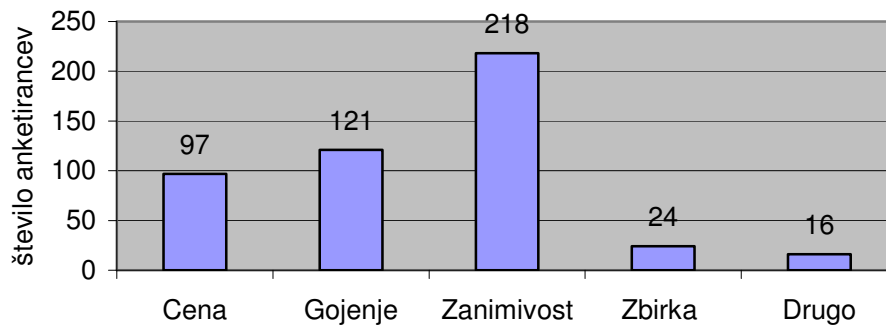
Slika 13: Anketirani po željah in lastništvu, 2007.

4.1.4 Razlogi za izbor bonsaja pred drugo rastlino

Če bi anketirani pri nakupu izbirali med bonsajem in drugo rastlino, bi na izbor pri 47 % anketiranih vplivala zanimivost bonsaja, na 24 % anketiranih bi vplivalo gojenje, cena bi bila odločilna pri 21 % anketiranih. Za 5 % anketiranih bi imela prednost pred drugimi rastlinami zbirka bonsajev. 3 % anketiranih pa bi se za nakup bonsaja odločili glede na zahtevnost gojenja, glede na kakovost bonsaja in na prostor in prosti čas. Nekateri pa so še vedno mnenja, da gojenje bonsaja pomeni "nasilje" nad rastlino (preglednica 12, slika 14).

Preglednica 12: Anketirani po razlogih za izbor bonsaja pred drugo rastlino, 2007.

Razlogi za izbor bonsaja pred drugo rastlino	Število	Sestava (%)
Cena	97	32
Gojenje	121	40
Zanimivost	218	72
Zbirka	24	8
Drugo	16	5
Vsi	302	100

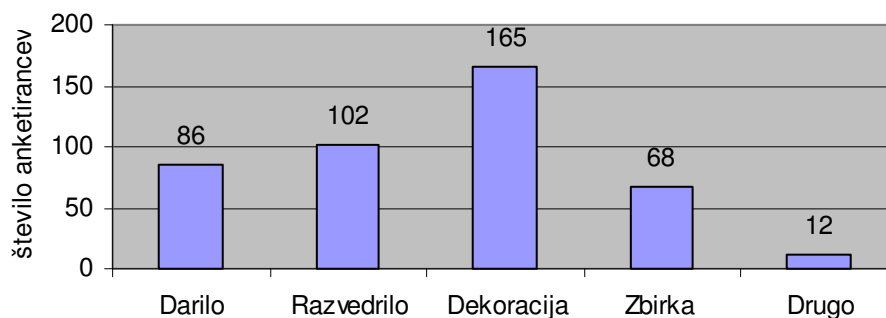
Slika 14: Anketirani po razlogih za izbor bonsaja pred drugo rastlino, 2007.

4.1.5 Namen nakupa bonsaja

37 % anketiranih bi kupilo bonsaj za dekoracijo stanovanja, 24 % iz radovednosti, 20 % za darilo in 16 % za povečanje svoje zbirke. 3 % bi kupilo bonsaj za hobi, osebno veselje, za rutino in disciplino za uspešno gojenje in zaradi ljubezni do rastlin (preglednica 13, slika 15).

Preglednica 13: Anketirani glede na namen nakupa bonsaja, 2007.

Namen nakupa bonsaja	Število	Sestava (%)
Darilo	86	28
Razvedrilo (zaradi radovednosti)	102	34
Dekoracija stanovanja	165	55
Zbirka	68	22
Drugo	12	4
Vsi	302	100

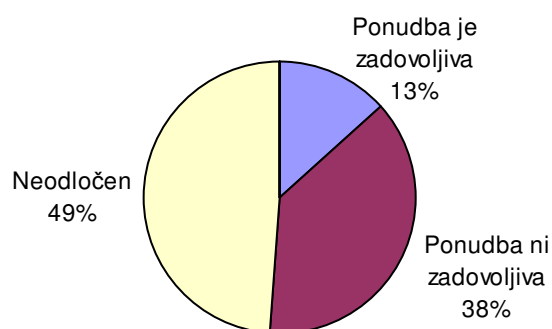
Slika 15: Anketirani glede na namen nakupa bonsaja, 2007.

4.1.6 Zadovoljivost ponudbe bonsajev

38 % anketiranih kupcev s ponudbo bonsajev v trgovinah ni zadovoljnih, 13 % jih je zadovoljnih in 49 % jih je ostalo neodločenih (preglednica 14, slika 16).

Preglednica 14: Anketirani glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.

Zadovoljivost ponudbe bonsajev	Število	Sestava (%)
Ponudba je zadovoljiva	40	13
Ponudba ni zadovoljiva	114	38
Neodločen	148	49
Vsi	302	100

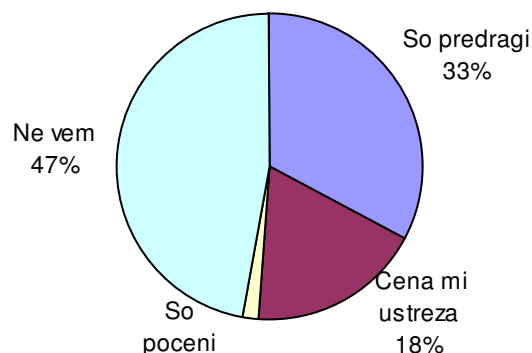
Slika 16: Anketirani glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.

4.1.7 Mnenje o ceni bonsajev

47 % anketiranih je neodločenih o ceni bonsajev, 33 % jih meni da so cene previsoke, 18 % anketirancev cena ustreza in 2 % anketiranih meni, da so cene prenizke (preglednica 15, slika 17).

Preglednica 15: Anketirani po mnenju o ceni bonsajev, 2007.

Mnenje o ceni	Število	Sestava (%)
So predragi	99	33
Cena mi ustreza	55	18
So poceni	5	2
Ne vem	143	47
Vsi	302	100

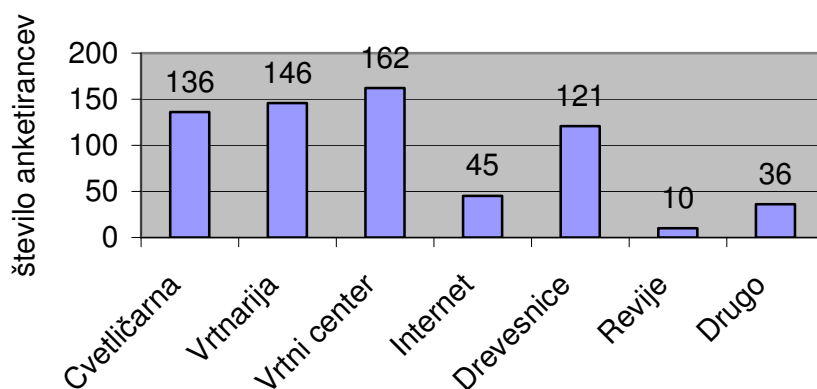
Slika 17: Anketirani po mnenju o ceni bonsajev, 2007.

4.1.8 Kraj nakupa bonsaja

Anketiranci bi največkrat, 25% kupili bonsaj v vrtnih centrih, 22 % v vrtnarijah, 21 % v cvetličarni in 18 % v drevesnici. 10 % vprašanih bi se odločilo za nakup preko revij in 7 % preko interneta. 5 % anketiranih bi kupilo bonsaj od mojstrov gojenja bonsajev oz. zbirateljih, v specializiranih bonsaj centrih na tržnici in glede na ceno, tam kjer so cenejši (preglednica 16, slika 18).

Preglednica 16: Anketirani po kraju, kjer bi kupili bonsaj, 2007.

Kraj nakupa bonsaja	Število	Sestava (%)
Cvetličarna	136	45
Vrtnarija	146	48
Vrtni center	162	54
Internet	45	15
Drevesnice	121	40
Revije	10	3
Drugo	36	12
Vsi	302	100

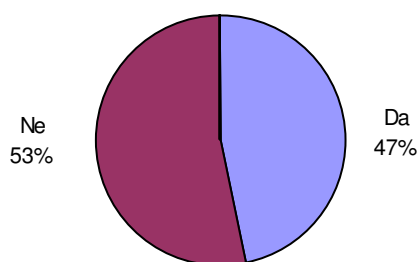
Slika 18: Anketirani po kraju, kjer bi kupili bonsaj, 2007.

4.1.9 Poznavanje gojenja bonsajev

Gojenje bonsajev pozna le 47 % anketiranih, 53 % vprašanih gojenja bonsajev ne pozna (preglednica 17, slika 19).

Preglednica 17: Anketirani po poznavanju gojenja bonsajev, 2007.

Poznavanje gojenja	Število	Sestava (%)
Pozna	141	47
Ne pozna	161	53
Vsi	302	100

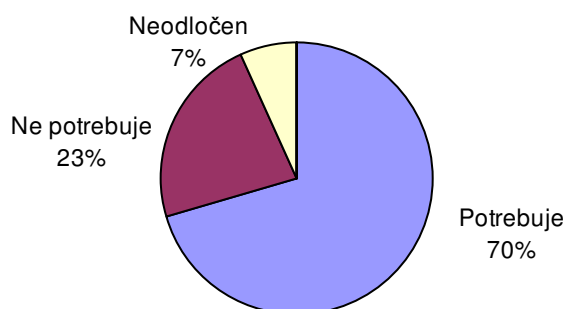
Slika 19: Anketirani po poznavanju gojenja bonsajev, 2007.

4.1.10 Potreba po strokovnem nasvetu pri nakupu bonsaja

Strokoven nasvet pri nakupu bonsaja bi potrebovalo 70 % anketiranih, 23 % anketiranih ne potrebuje strokovnega nasveta, 7 % jih je ostalo neodločenih (preglednica 18, slika 20).

Preglednica 18: Anketirani po potrebi strokovnega nasveta pri nakupu bonsaja, 2007.

Potreba po strokovnem nasvetu	Število	Sestava (%)
Potrebuje	213	70
Ne potrebuje	69	23
Neodločen	20	7
Vsi	302	100

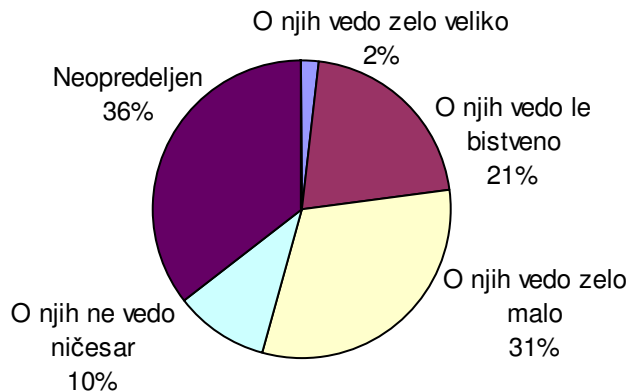
Slika 20: Anketirani po potrebi strokovnega nasveta pri nakupu bonsaja, 2007.

4.1.11 Mnenje glede vedenja prodajalcev o oskrbi bonsajev

31 % anketiranih je bilo mnenja, da prodajalci vedo zelo malo o gojenju bonsajev, 21 % je mnenja, da prodajalci vedo samo bistvo o gojenju, 10 % je mnenja, da o bonsajih ne vedo ničesar, 2 % je mnenja, da vedo zelo veliko o gojenju bonsajev. 36 % anketiranih je ostalo neopredeljenih (preglednica 19, slika 21).

Preglednica 19: Anketirani po oceni vedenja prodajalcev glede oskrbe bonsaja, 2007.

Mnenje glede vedenja prodajalcev	Število	Sestava (%)
O njih vedo zelo veliko	6	2
O njih vedo le bistveno	64	21
O njih vedo zelo malo	94	31
O njih ne vedo ničesar	31	10
Neopredeljen	107	36
Vsi	302	100

Slika 21: Anketirani po oceni vedenja prodajalcev glede oskrbe bonsaja, 2007.

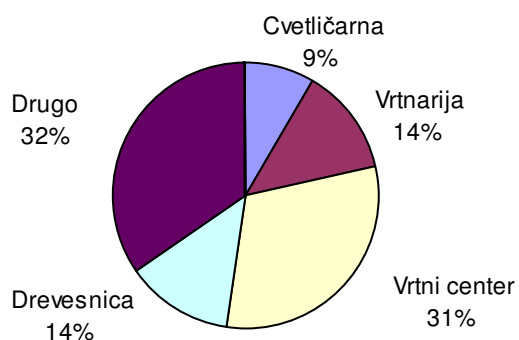
4.2 REZULTATI ANKETE MED PRODAJALCI

4.2.1 Tip trgovine

V anketo je bilo vključenih 9 % cvetličarn, 13 % vrtnarij, 13 % drevesnic, 30 % vrtnih centrov in 35 % ljubiteljev - zasebnikov (preglednica 20, slika 22).

Preglednica 20: Anketirani po tipu trgovine v kateri je bila izvedena anketa, 2007.

Kraj nakupa bonsaja.	Število	Sestava v %
Cvetličarna	2	9
Vrtnarija	3	14
Vrtni center	7	31
Drevesnice	3	14
Drugo	7	32
Vsi	22	100

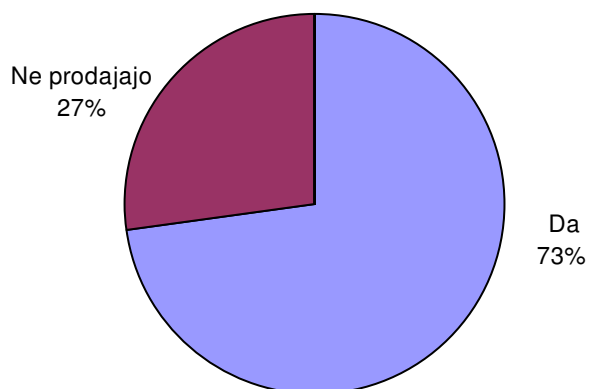
Slika 22: Anketirani po tipu trgovine, v kateri je bila izvedena anketa, 2007.

4.2.2 Prodaja bonsajev

Večina anketiranih prodajalcev, 73 %, prodaja bonsaje, 27 % prodajalcev meni, da za bonsaje ni zanimanja in da je gojenje bonsajev "mučenje" rastlin, zato jih ne prodajajo (preglednica 21, slika 23).

Preglednica 21: Anketirani prodajalci po prodaji bonsajev, 2007.

Prodaja bonsajev	Število	Sestava (%)
Prodajajo	16	73
Ne prodajajo	6	27
Vsi	22	100

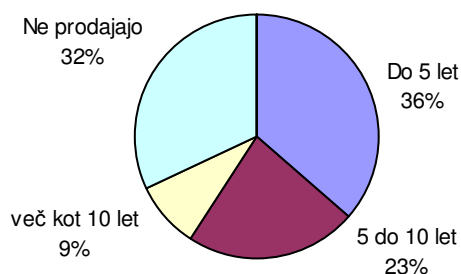
Slika 23: Anketirani prodajalci po prodaji bonsajev, 2007.

4.2.3 Čas prodaje bonsajev

Večina prodajalcev, 36 %, prodaja bonsaje približno 5 let, 32 % prodajalcev bonsajev ne prodaja, 23 % prodajalcev prodaja bonsaje 5 do 10 let, le 9 % prodajalcev pa se ukvarja s prodajo bonsajev več kot 10 let (preglednica 22, slika 24).

Preglednica 22: Anketirani prodajalci po času prodaje bonsajev, 2007.

Čas prodaje bonsajev	Število	Sestava (%)
Do 5 let	8	36
5 do 10 let	5	23
Več kot 10 let	2	9
Ne prodajajo	7	32
Vsi	22	100

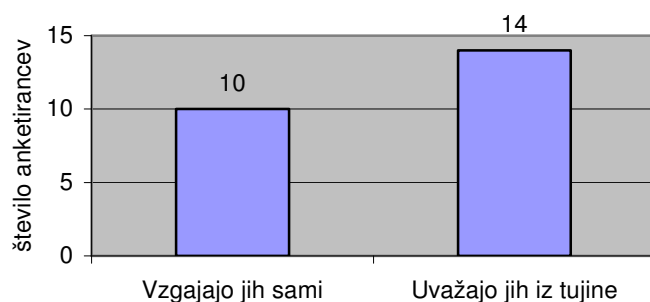
Slika 24: Anketirani prodajalci po času prodaje bonsajev, 2007.

4.2.4 Viri bonsajev

Največ prodajalcev, 58 %, uvaža bonsaje iz tujine in sicer iz Nemčije, Belgije, Nizozemske in Italije. 42 % prodajalcev goji bonsaje samostojno (preglednica 23, slika 25).

Preglednica 23: Anketirani prodajalci po viru bonsajev, 2007.

Viri bonsajev	Število	Sestava (%)
Vzgajajo jih sami	10	45
Uvažajo jih iz tujine	14	64
Vsi	22	100

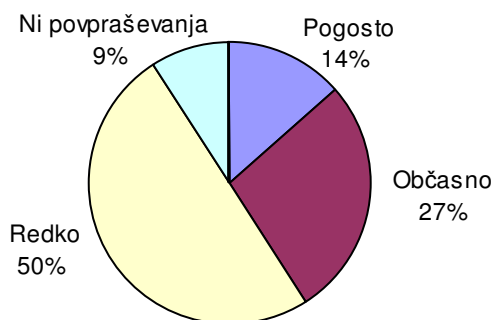
Slika 25: Anketirani prodajalci po viru bonsajev, 2007.

4.2.5 Pogostost povpraševanja po bonsajih

Največ prodajalcev, 50 %, je odgovorilo, da kupci redko povprašujejo po bonsajih, 27 % prodajalcev pa pravi, da kupci občasno povprašajo po bonsajih. 14 % jih je mnenja da se po bonsajih pogosto povprašuje, le 9 % pa jih pravi, da za bonsaje ni povpraševanja (preglednica 24, slika 26).

Preglednica 24: Anketirani prodajalci po povpraševanju po bonsajih, 2007.

Pogostost povpraševanja po bonsajih	Število	Sestava (%)
Pogosto	3	14
Občasno	6	27
Redko	11	50
Ni povpraševanja	2	9
Vsi	22	100

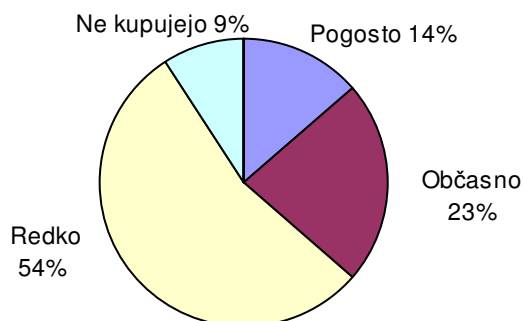
Slika 26: Anketirani prodajalci po povpraševanju po bonsajih, 2007.

4.2.6 Pogostost kupovanja bonsajev

Največ prodajalcev, 54 %, jih pravi, da njihove stranke redko kupijo bonsaje, 23 % jih je mnenja, da stranke občasno kupijo bonsaj. 14 % anketirancev pravi, da stranke pogosto kupijo bonsaj in le 9 % jih meni, da njihove stranke ne kupujejo bonsajev (preglednica 25, slika 27).

Preglednica 25: Anketirani prodajalci po pogostosti kupovanja bonsajev, 2007.

Pogostost kupovanja bonsajih	Število	Sestava (%)
Pogosto	3	14
Občasno	5	23
Redko	12	54
Ne kupujejo	2	9
Vsi	22	100

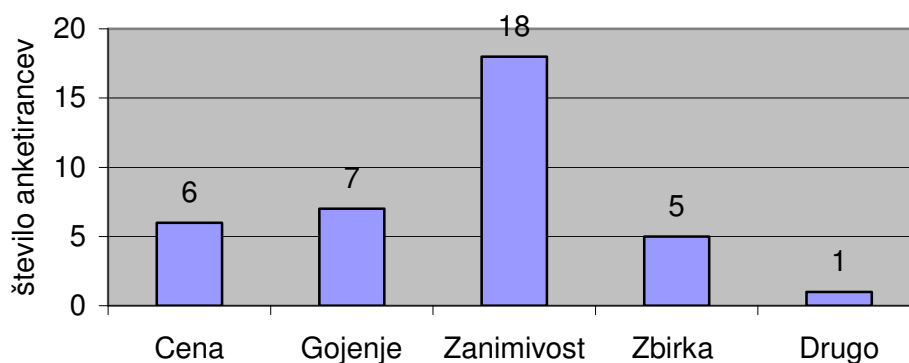
Slika 27: Anketirani prodajalci po pogostosti kupovanja bonsajev, 2007.

4.2.7 Vpliv na izbor kupca bonsaja pred drugimi rastlinami

Večina prodajalcev, 48 %, ki prodajajo bonsaje, so mnenja da se kupci odločijo za nakup bonsaja zaradi zanimivosti, poleg tega pa naje vpliva še gojenje, cena in nakup za povečanje lastne zbirke bonsajev (preglednica 26, slika 28).

Preglednica 26: Anketirani prodajalci mnenju, zakaj se kupci odločijo za bonsaj pred drugo rastlino, 2007.

Vpliv na izbor kupca bonsaja pred drugo rastlino	Število	Sestava (%)
Cena	6	27
Gojenje	7	32
Zanimivost	18	82
Zbirka	5	23
Drugo	1	5
Vsi	22	100

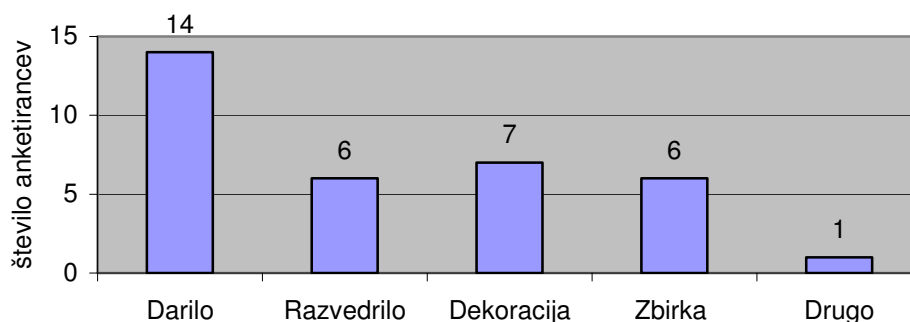
Slika 28: Anketirani prodajalci mnenju, zakaj se kupci odločijo za bonsaj pred drugo rastlino, 2007.

4.2.8 Mnenja prodajalcev o namenih kupcev pri nakupu bonsaja

Največ prodajalcev, 40 %, jih meni, da stranke kupujejo bonsaje za darilo, 21 % jih meni da kupci kupijo bonsaj za dekoracijo stanovanja, 18 % jih meni da kupujejo bonsaje zbiratelji bonsajev in radovedneži (preglednica 27, slika 29).

Preglednica 27: Anketirani prodajalci po mnenju o namenih kupcev bonsaja, 2007.

Mnenje o namenu nakupa bonsaja	Število	Sestava (%)
Darilo	14	64
Razvedrilo (zaradi radovednosti)	6	27
Dekoracija stanovanja	7	32
Zbirka	6	27
Drugo	1	5
Vsi	34	100

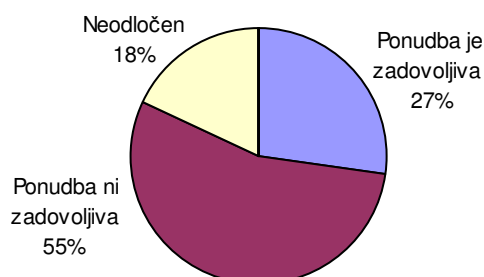
Slika 29: Anketirani prodajalci po mnenju o namenih kupcev bonsaja, 2007.

4.2.9 Zadovoljivost ponudbe bonsajev

27 % prodajalcev je zadovoljnih s ponudbo bonsajev v njihovi trgovini, 55 % jih ni zadovoljnih, menijo da je ponudba premajhna, 18 % jih je ostalo neodločenih (preglednica 28, slika 30).

Preglednica 28: Anketirani prodajalci glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.

Zadovoljivost ponudbe bonsajev	Število	Sestava (%)
Ponudba je zadovoljiva	6	27
Ponudba ni zadovoljiva	12	55
Neodločen	4	18
Vsi	22	100

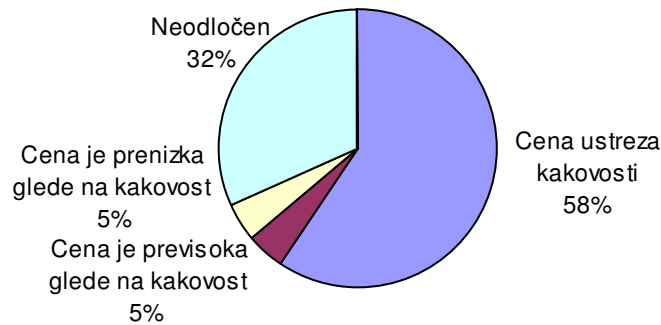
Slika 30: Anketirani prodajalci glede na zadovoljivost ponudbe bonsajev, 2007.

4.2.10 Ocena razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev

58 % prodajalec meni, da cena ustreza kakovosti, 5 % prodajalcev meni, da je cena previsoka glede na kakovost, prav tako 5 % prodajalcev meni, da je cena prenizka glede na kakovost in 32 % jih je ostalo neodločenih (preglednica 29, slika 31).

Preglednica 29: Anketirani prodajalci glede na oceno razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev, 2007.

Mnenje o ceni	Število	Sestava (%)
Cena ustreza kakovosti	13	58
Cena je previsoka glede na kakovost	1	5
Cena je prenizka glede na kakovost	1	5
Neodločen	7	32
Vsi	22	100

Slika 31: Anketirani prodajalci glede na oceno razmerja med ceno in kakovostjo bonsajev, 2007.

4.2.11 Mnenja prodajalcev o njihovem vedenju glede gojenja bonsajev

41 % prodajalcev meni da o gojenju bonsajev ve zelo veliko, 36 % o gojenju ve le bistvo, 18 % anketirancev ve o bonsajih zelo malo in 5 % prodajalcev o gojenju ne ve ničesar (preglednica 30, slika 32).

Preglednica 30: Anketirani prodajalci glede na mnenje, koliko vedo o gojenju bonsajev, 2007.

Izobraženost prodajalcev	Število	Sestava (%)
O njih vedo zelo veliko	9	41
O njih vedo bistvo	8	36
O njih vedo zelo malo	4	18
O njih ne vedo ničesar	1	5
Vsi	22	100

Slika 32: Anketirani prodajalci glede na mnenje, koliko vedo o gojenju bonsajev, 2007.

4.2.12 Želje in lastništvo bonsajev

63 % prodajalcev že ima doma bonsaj, 14 % prodajalcev je imelo bonsaj, vendar ni uspeval, 14 % ga nima in si ga ne želi, 9 % prodajalcev ga tudi nima, vendar si ga želi imeti (preglednica 31, slika 33).

Preglednica 31: Anketirani prodajalci po željah in lastništvu bonsajev, 2007.

Želje in lastništvo	Število	Sestava (%)
Ima	14	63
Je imelo, vendar je propadla	3	14
Nima, vendar si ga želi imeti	2	9
Nima in si ga ne želi	3	14
Vsi	22	100

Slika 33: Anketirani prodajalci po željah in lastništvu bonsajev, 2007.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Bonsaji so resnično nekaj posebnega, zaradi svoje majhnosti so zahtevne rastline, ki ne prenesejo hitenja in starejši ko so, dragocenejši so. Najplemenitejši cilj bonsaja je v malem prikazati lepoto starih, spoštovanja vrednih dreves, ki so kljubovala vsekakršnim razmeram desetletja pa tudi stoletja. Bonsaj ni več samo hobi bogatih, ampak umetnost in hobi v enem. Bonsaj spada že skoraj k cvetličarstvu, v velikih mestih ga lahko kupiš povsod za ceno, ki je vsakemu dosegljiva. Redno se odpirajo nova vzgajališča, kjer prodajajo že oblikovana drevesca, glavna dejavnost pa sestoji iz razmnoževanja in vzgajanja rastlin, ki so potrebne za bonsaj – te rastline prodajajo ljudem, ki hočejo sami vzgajati, obenem pa posredujejo vse informacije in pomoč. Seveda je ta razvoj trajal leta, trenutno pa je novi vir zaslužka. Veliko ljudi primerja gojenje bonsajev z "mučenjem" rastlin. Vemo, da je treba obrezovati skoraj vse rastline, da se rastline pomlajujejo, primerno osvetlijo, uravnava se rast in rodnost. Pri teh opravilih nima nihče slabe vesti. To striženje korenin je za bonsaj bistvenega pomena. Dejstvo, da bonsaj doseže visoko starost dokazuje, da mu takšno ravnanje odgovarja.

Rezultati naše ankete so pokazali, da se je tudi pri nas povečalo povpraševanje in zanimanje za bonsaj. Posebno velik odmev v popularnosti doživlja ravno pri ljudeh v velikih mestih, ki si želijo približat naravo svojemu okolju. Za ljubitelje narave, katerih vrtni prostor je omejen, ponuja bonsaj zanimivo možnost, da se vzgoji velika zbirka dreves na majhni površini. Povpraševanje po orodju, opremi, tehničnih nasvetih in osnovnih navodilih je ogromno, vendar pa je pestrost ponudbe bonsajev še vedno skromna. Tudi cena sicer ustreza kvaliteti rastline, vendar le dokler je pošiljka sveže pripeljana iz uvoza. Kasneje začnejo rastline propadati, ker prodajalci niso poučeni o pravilni oskrbi bonsajev. Zgodí se tudi da staro pošiljko bonsajev, ki je že uvela in izčrpana, prodajajo skupaj z novo pošiljko, po isti ceni. Pri nakupu bonsaja moramo biti zelo pozorni, saj so prodajalci lepo izkoristili povečano zanimanje in nam za bonsaj prodajajo že vsako rastlino, ki raste v obliki drevesa in vsako vejo, ki je zanimive oblike. Zanimivo je tudi to, da se vedno več ljudi odloča za gojenje bonsajev in da so prepričani, da o gojenju bonsajev vedo dovolj. Tudi prodajalci so prepričani, da znajo pravilno svetovati svojim kupcem, glede gojenja bonsajev. Vse več je ljubiteljev bonsajev, ki vedo, da bonsaj ni posebna vrsta dreves ter, da dreves ne mučimo in ki gledajo na gojenje bonsajev optimistično, brez strahu pred nečim novim. Vendar pa za bonsaj ni dovolj le tehnika, ki se je naučimo iz knjig, vendar je potrebno bonsaj opazovati in razumeti. Posledično veliko bonsajev propade zaradi nepravilnega ali nepopolnega gojenja.

5.2 SKLEPI

- Gojenje bonsajev je tehnika, ki dopolnjuje vrtnarsko znanje.
- Ljudje vedno bolj spoznavajo, da je bonsaj čisto normalno drevo, ki je vzgojeno v posodi.
- Bonsaj je končni proizvod pravilne uporabe strokovnega znanja in dobrega okusa.

6 POVZETEK

Bonsaj je umetnost, ki se je razvijala na Kitajskem, kasneje se je ta tehnika preselila na Japonsko. Prevod za besedo BON je posoda, SAI pomeni drevo. Dobeseden prevod je torej "drevo v posodi". Osnovni namen umetnosti je v čimkrajšem času v posodi vzgojiti drevo, ki se razen v velikosti prav v ničemer ne razlikuje od svojih bratov v naravi. Bonsaj ni lončnica in ne sodi v stanovanje. Japonci bonsaj prinesejo v stanovanje le ob posebnih priložnostih in ga razstavijo na posebej pripravljenem mestu.

Bonsajizem je umetnost, je sodelovanje z naravo, je meditacija. Poznati moramo zahteve rastline iz narave, biti moramo vrtnarji, arhitekti in filozofi. Posnemamo rast dreves iz naravnih rastišč in upoštevamo simboličnost treh točk, ki v zamišljenem obrisu oblikujejo nepravilen trikotnik. Najnižja točka simbolizira zemljo, srednja človeka in najvišja nebo. Skušamo se približati razmerju 1:6 med debelino debla ter višino drevesa. Zelo pomembna je tudi oblika in razporeditev vidnih korenin – NEBARI, ki simbolizirajo trdnost in moč. Bonsaje oblikujemo z obrezovanjem in ožičenjem debla in vej. Ožičeno vejo s krivljenjem lahko oblikujemo in hkrati usmerimo njeno rast v zeleno smer. Žica, ki se uporablja, mora biti mehka, čvrsta, ko drži vejo, odporna na vremenske pojave in lahka za odstranjevanje. Redno obrezovanje je najpomembnejša metoda, s katero ohranjamo bonsaje majhne. Krajšanje in odstranjevanje vej da bonsaju osnovno obliko. Uporabljamo orodje, posebej narejeno za oblikovanje bonsajev. Pomembna je tudi posoda, ki mora imeti vsaj dve drenažni luknji, odporna mora biti proti zmrzali in v notranjosti neglazirana. Dolžina posode naj bi bila približno 2/3 višine drevesa, globina posode pa naj bi bila enaka debelini debla ob nebariju.

Bonsaj ni genetsko spremenjena rastlina, ni nikakršna posebna vrsta. Niti niso drevesa, ki jih obdržimo majhna na krut način. Tehnike v bonsajizmu niso nič bolj krute, kot so ostale tehnike vzgoje rastlin v vrtnarstvu. Lahko jih vzgojimo iz potaknjencev, iz dreves kupljenih v drevesnicah ali pa iz dreves najdenih v naravi.

Z metodo spletnega anketiranja so bile izvedene raziskave o prodaji bonsajev pri nas. Anketo je izpolnilo 302 anketiranih kupcev in 22 anketiranih prodajalcev. Rezultati naše ankete so pokazali, da se je tudi pri nas povečalo povpraševanje in zanimanje za bonsaj. Vendar pa je pestrost ponudbe bonsajev še vedno skromna. Tudi cena bonsaja je, glede na kakovost same rastline, velikokrat previsoka. Kupci niso zadovoljni s ponudbo, nasprotno pa so prodajalci prepričani, da je njihova ponudba zadovoljliva. Le malo vprašanih kupcev pozna vzgojo bonsajev, o njih so seznanjeni iz knjig in revij, prodajalci pa so mnenja, da o njih vedo dovolj. Kupci se največkrat odločijo za nakup bonsajev zaradi zanimivosti. Večina bonsajev v prodajalnah je še vedno uvoženih iz tujine, predvsem iz Nemčije, Belgije, Nizozemske in Italije. Zanimivo je tudi to, da kar nekaj prodajalcev nima doma bonsaja in si ga ne želi, jih pa prodajajo v svoji trgovini.

7 VIRI

Bonsaj. 2008

<http://www.bonsajklub.si/> (maj, 2008)

Bonsaj misti. 2008

<http://www.bonsaji.si/> (april, 2008)

Golob I. 1990. Bonsaj – miniature v posodah. Ljubljana, Kmečki glas: 150 str.

Kovšca T. 2005. Bonsaj, umetnost in filozofija. Ljubljana, Nova M & A, d.o.o.: 195 str.

Kovšca T. 2006. Okrasni vrt. Prvi koraki v čudoviti svet bonsaja. Moj mali svet, 38, 12: 12-13

Kovšca T. 2007a. Okrasni vrt. Izbor materiala. Moj mali svet, 39, 1: 14-15

Kovšca T. 2007b. Okrasni vrt. Osnove tehnike oblikovanja bonsaja. Moj mali svet, 39, 2: 12-13

Kovšca T. 2007c. Okrasni vrt. Zalivanje in presajanje bonsajev. Moj mali svet, 39, 3: 12-13

Piškur M. 2007. Od grma do drevesa. Oskrba bonsajev. Rože in vrt, 6, 3: 38-39

Pleterski A. 1991. Pridelovanje in kulture miniaturnih dreves. Ljubljana, Diplomaska naloga VTOZD za agronomijo: 62 str.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Osterc Gregorju za pomoč, svetovanje in nasvete pri izdelavi diplomske naloge.

Posebna zahvala podjetju episcenter za postavitev spletne ankete.

Zahvaljujem se tudi družini, ki mi je pomagala tako pri študiju, kot tudi pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se vsem, ki so bili pripravljeni sodelovati v anketi.

PRILOGA A

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA KUPCA

1. Ali poznate Bonsaj?

- a) Da, poznam
- b) Sem že slišal/a, vendar ne poznam
- c) Ne poznam

2. Ali imate morda doma kakšen bonsaj?

- a) Da, imam
- b) Sem ga imel/a, vendar mi ni uspeval
- c) Ne nimam, vendar bi jo želel/a imeti
- d) Ne nimam in si ga ne želim

3. Če bi izbirali med bonsajem in kakšno drugo rastlino, kaj bi vplivalo na vaš izbor?

- a) Cena
- b) Gojenje
- c) Zanimivost
- d) Zbirka
- e) Drugo: _____

4. Za kakšen namen bi kupili bonsaj?

- a) Darilo
- b) Razvedrilo (zaradi radovednosti)
- c) Dekoracija stanovanja
- d) Zbirka
- e) Drugo: _____

5. Ali se vam zdi ponudba bonsajev zadovoljiva?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

6. Kaj menite o ceni bonsajev?

- a) So predragi
- b) Cena mi ustreza
- c) So poceni
- d) Ne vem

7. Kje bi kupili bonsaj?

- a) Cvetličarna
- b) Vrtnarija
- c) Vrtni center
- d) Internet
- e) Drevesnice
- f) Revije
- g) Drugo: _____

8. Ali veste kako se goji bonsaj?

- a) Da
- b) Ne

9. Ali bi pri nakupu bonsaja potrebovali strokoven nasvet?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

10. Bonsaji potrebujejo posebno gojenje. Ali menite, da znajo prodajalci pravilno svetovati o njihovi oskrbi?

- a) Da, o njih vedo zelo veliko
- b) Da, o njih vedo le bistvo
- c) Ne, o njih vedo zelo malo
- d) Ne, o njih ne vedo ničesar
- e) Ne vem

11. Spol

- a) moški
- b) ženski

12. Starost

- a) Do 20 let
- b) 20 do 40 let
- c) 40 do 60 let
- d) nad 60 let

13. Izobrazba

- a) Osnovnošolska in manj
- b) Srednješolska
- c) Višješolska in več

14. Status

- a) Zaposlen
- b) Dijak / Študent
- c) Nezaposlen
- d) Upokojenec

15. Okolje bivanja?

- a) Mesto
- b) Okolica mesta
- c) Podeželje

16. Stanovanjski prostor?

- a) Hiša
- b) Blok
- c) Drugo : _____

17. Svoj ekonomski položaj ocenjujete kot:

- a) nadpovprečen
- b) povprečen
- c) podpovprečen
- d) neodločen/a

18. Regija

- a) Dolenjska
- b) Gorenjska
- c) Štajerska
- d) Koroška
- e) Prekmurje
- f) Osrednja Slovenija
- g) Notranjska
- h) Primorska

PRILOGA B

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PRODAJALCA

1. **Ali prodajate bonsaje?**
 - a) Da
 - b) Ne, ker _____

2. **Koliko časa se že ukvarjate s prodajo bonsajev?** _____

3. **Od kje jih pridobivate?**
 - a) Vzgajamo jih sami
 - b) Iz uvoza:
 - Kitajska
 - Drugo: _____

4. **Ali kupci pogosto povprašujejo po bonsajih?**
 - a) Pogosto
 - b) Redko
 - c) Nikoli

5. **Ali kupci kupujejo bonsaje?**
 - a) Pogosto
 - b) Redko
 - c) Nikoli

6. **Kaj mislite da vpliva, na izbor kupca bonsaja, v primerjavi z drugimi rastlinami?**
 - a) Cena
 - b) Gojenje
 - c) Zanimivost
 - d) Zbirka
 - e) Drugo: _____

7. **Za kakšen namen mislite, da kupci najbolj kupujejo bonsaje?**
 - a) Darilo
 - b) Razvedrilo (zaradi radovednosti)
 - c) Dekoracija stanovanja
 - d) Zbirka
 - e) Drugo: _____

8. Ali se vam zdi, da je vaša ponudba bonsajev zadovoljiva?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne vem

9. Kaj menite o zvezi med ceno in kakovostjo pri bonsajih v vaši trgovini?

- a) Cena ustreza kakovosti
- b) Cena je previsoka glede na kakovost
- c) Cena je prenizka glede na kakovost
- d) Ne vem, neodločen/a

10. Bonsaji potrebujejo posebno gojenje. Ali menite, da znate pravilno svetovati o njihovi oskrbi?

- a) Da, o njih vemo zelo veliko
- b) Da, o njih vemo le bistvo
- c) Ne, o njih vemo zelo malo
- d) Ne, o njih ne vemo ničesar

11. Ali imate morda doma kakšen bonsaj ?

- a) Da, imam
- b) Sem ga imel/a, vendar mi ni uspeval
- c) Ne nimam, vendar bi jo želel/a imeti
- d) Ne nimam in si ga ne želim

12. Tip trgovine

- a) Cvetličarna
- b) Vrtnarija
- c) Vrtni center
- d) Drevesnica
- e) Drugo: _____